

IT och elektroniska kommunikationer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet frågor om IT och elektroniska kommunikationer med utgångspunkt i 55 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2003 och 2004. Vidare behandlas ett kommissionsdokument, (2004) 757, respektive en faktrapomemoria, (2004/05:FPM36), om viktiga frågor för det europeiska informationssamhället efter år 2005.

I fråga om IT-politiska utgångspunkter förutsätter utskottet att frågor om samordning, IT-användning och tillväxt som uppmärksammas i ett flertal motioner kommer att ges en särskild behandling i den till sommaren 2005 aviserade IT-propositionen.

Utskottet utgår ifrån att regeringen då också kommer att redovisa en strategi för de fortsatta IT-satsningarna, så att Sverige, som en ledande nation på IT-området, kan flytta fram sina positioner. I detta sammanhang bör infrastrukturen på IT-området ha en given central plats. Utskottet förutsätter därvid att frågor om konkurrensen i samband med bredbandsutbyggnad kommer att övervägas.

I fråga om IT-tillgänglighet för olika grupper i samhället förutsätter utskottet att regeringen redovisar en strategi för det fortsatta arbetet med dessa frågor. Det gäller att förbättra IT-tillgänglighet för bl.a. äldre, invandrare och funktionshindrade och därmed motverka de digitala klyftor som finns i dag.

Utskottet kan konstatera att ett intensivt arbete med informationssäkerhetsfrågorna pågår, såväl nationellt som internationellt. Utskottet pekar i det sammanhanget bl.a. på Sveriges IT-incidentcentrum (Sitic), som är i drift sedan den 1 januari 2003 vid Post- och telestyrelsen (PTS), och den europeiska nät- och informationssäkerhetsbyrån (Enisa), som inrättades den 14 mars 2004.

När det gäller att skydda barns integritet när de använder Internet vill utskottet framhålla det betydelsefulla arbete som genomförts på detta område. Utskottet utgår ifrån att detta arbete vidareutvecklas och att nödvändiga ytterligare initiativ tas när så anses påkallat. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen på området.

Utskottet lyfter i detta sammanhang också fram frågan om barnpornografi på nätet. Utskottet utgår ifrån att regeringen följer utvecklingen av barnpornografi på nätet mycket noga och vidtar erforderliga åtgärder för att kraftfullt markera riksdagens och regeringens tydliga avståndstagande från detta. Regeringen bör också pröva om det är möjligt att förmå Internetoperatörerna att ta initiativ i enlighet med vad som bl.a. skett i Storbritannien och Norge.

Utskottet anser det viktigt att hela landet ges en tillfredsställande mobiltelefonföretäckning. Utskottet utgår därför ifrån att ett lämpligt ersättningssystem finns på plats samtidigt som det nuvarande analoga mobiltelefonsystemet NMT mönstras ut. Likaså att PTS verkar för att 3 G-operatörerna tar sitt fulla ansvar att täcka den utlovade andelen av Sveriges befolkning.

När det gäller den pågående diskussionen om det europeiska informations-samhället efter år 2005 lyfter utskottet fram betydelsen av frågor rörande bl.a. tillgänglighet och delaktighet, tillit och IT-säkerhet, tillväxt och forskning samt IT-frågornas betydelse för företagen.

Till betänkandet har fogats 10 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden	9
IT-politiska utgångspunkter	9
Motionsförslag	9
Utskottets ställningstagande	10
Infrastrukturfrågor	11
Motionsförslag	12
Utskottets ställningstagande	15
Tillgänglighet	18
Motionsförslag	18
Utskottets ställningstagande	19
IT-säkerhet m.m.	20
Motionsförslag	21
Utskottets ställningstagande	23
Internet	26
Motionsförslag	26
Utskottets ställningstagande	27
Forskning	29
Motionsförslag	29
Utskottets ställningstagande	29
Öppna och fria programvaror	30
Motionsförslag	30
Utskottets ställningstagande	31
Nationella standarder.....	32
Motionsförslag	32
Utskottets ställningstagande	32
Konkurrensfrågor inom teleområdet	33
Motionsförslag	33
Utskottets ställningstagande	34
Mobiltelefonföretäckning	36
Motionsförslag	36
Utskottets ställningstagande	40
IT-lagstiftning	41
Motionsförslag	42
Utskottets ställningstagande	42
Det europeiska informationsområdet efter år 2005	43
Kommissionsdokument	43
Faktapromemoria	48
Utskottets ställningstagande	49

Reservationer.....	54
1. IT-politiska utgångspunkter, punkt 1 (m).....	54
2. IT-politiska utgångspunkter, punkt 1 (fp).....	55
3. IT-politiska utgångspunkter, punkt 1 (kd).....	55
4. Digital infrastruktur och bredbandsutbyggnad, punkt 2 (c).....	56
5. Konkurrensfrågor och bredbandsutbyggnad, punkt 3 (m, fp, kd) 57	
6. IT-säkerhet m.m., punkt 5 (m).....	58
7. Internet, punkt 6 (m).....	59
8. Öppna och fria programvaror, punkt 8 (v, c, mp).....	59
9. Konkurrensfrågor inom teleområdet, punkt 10 (m, fp, kd, c).....	60
10. IT-lagstiftning, punkt 12 (m).....	61
Särskilda yttranden.....	62
1. IT-säkerhet m.m., punkt 5 (fp).....	62
2. Mobiltelefonfäckning, punkt 11 (fp).....	62
Förteckning över behandlade förslag.....	64
Motioner från allmänna motionstiden 2003.....	64
Motioner från allmänna motionstiden 2004.....	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. IT-politiska utgångspunkter

Riksdagen avslår motionerna

2004/05:T459 av Johnny Gylling m.fl. (kd) yrkande 20,
2004/05:T464 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) yrkande 23 delvis och
2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkande 2.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (fp)

Reservation 3 (kd)

2. Digital infrastruktur och bredbandsutbyggnad

Riksdagen avslår motionerna

2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c) yrkandena 1–3,
2003/04:T549 av Agneta Lundberg m.fl. (s) yrkande 10,
2003/04:N330 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd) yrkande 3,
2003/04:N339 av Margareta Andersson m.fl. (c) yrkande 2,
2004/05:T358 av Eskil Erlandsson och Jan Andersson (c) yrkande 2,
2004/05:T464 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) yrkande 23 delvis,
2004/05:N254 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) yrkande 9 och
2004/05:N407 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd) yrkande 3.

Reservation 4 (c)

3. Konkurrensfrågor och bredbandsutbyggnad

Riksdagen avslår motionerna

2003/04:T561 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 1,
2004/05:T413 av Kenneth Lantz (kd) yrkandena 1 och 2,
2004/05:T464 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) yrkande 23 delvis och
2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 8 och 9.

Reservation 5 (m, fp, kd)

4. Tillgänglighet

Riksdagen avslår motionerna

2003/04:T284 av Inger Lundberg m.fl. (s),
2003/04:T464 av Kerstin Andersson (s),
2003/04:T561 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 9,
2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 1, 19 och 20.

5. IT-säkerhet m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2003/04:T473 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) yrkandena 1 och 3,
2003/04:T561 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkandena 2 och 8,
2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 17,

2004/05:T299 av Johan Löfstrand (s) och
2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 4 och 5, 22–25.
Reservation 6 (m)

6. Internet

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:T293 av Sverker Thorén (fp),
2003/04:T344 av Peter Pedersen m.fl. (v, kd, c, mp) och
2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 20.
Reservation 7 (m)

7. Forskning

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:T459 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s) och
2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkande 27.

8. Öppna och fria programvaror

Riksdagen avslår motion
2003/04:T405 av Gustav Fridolin (mp).
Reservation 8 (v, c, mp)

9. Nationella standarder

Riksdagen avslår motion
2003/04:T561 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 4.

10. Konkurrensfrågor inom teleområdet

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:T560 av Johnny Gylling m.fl. (kd) yrkande 16,
2004/05:T459 av Johnny Gylling m.fl. (kd) yrkande 18 och
2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 11 och 12.
Reservation 9 (m, fp, kd, c)

11. Mobiltelefonfäckning

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:T265 av Inger Lundberg m.fl. (s),
2004/05:T268 av Ola Sundell (m),
2004/05:T285 av Erling Wälivaara m.fl. (kd),
2004/05:T356 av Karl Gustav Abramsson (s),
2004/05:T385 av Agneta Lundberg och Göran Norlander (s),
2004/05:T391 av Lennart Klockare och Karin Åström (s),
2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkande 10 och
2004/05:N254 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) yrkande 10.

12. IT-lagstiftning

Riksdagen avslår motion

2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 14.

Reservation 10 (m)

Stockholm den 22 mars 2005

På trafikutskottets vägnar

Claes Roxbergh

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Claes Roxbergh (mp), Elizabeth Nyström (m), Jarl Lander (s), Erling Bager (fp), Hans Stenberg (s), Krister Örnfjäder (s), Johnny Gylling (kd), Claes-Göran Brandin (s), Jan-Evert Rådström (m), Sven Bergström (c), Kerstin Engle (s), Björn Hamilton (m), Börje Vestlund (s), Christer Winbäck (fp), Karin Thorborg (v) och Conny Fogelström (s).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet 23 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2003 och 32 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2004 om IT och elektroniska kommunikationer. Vidare behandlas ett kommissionsdokument (2004) 757 respektive en faktapromemoria (2004/05:FPM36) om det europeiska informationsområdet efter år 2005.

Motionsyrkanden som bl.a. rör driftsäkerheten i telenätet och som väckts med anledning av stormen den 8 och 9 januari 2005 behandlas i ett särskilt betänkande (bet. 2004/05:TU17) Åtgärder inom kommunikationsområdet med anledning av stormen i januari 2005 över södra Sverige.

I samband med beredningen av ärendet har företrädare för regeringens IT-politiska strategigrupp den 22 mars 2005 informerat utskottet om sin verksamhet.

Utskottets överväganden

IT-politiska utgångspunkter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet förutsätter att IT-politikens frågor om samordning, IT-användning och tillväxt som uppmärksammas i motionerna kommer att ges en särskild behandling i den aviserade IT-propositionen våren 2005. Mot den bakgrunden bör syftet med motionerna – att främja en fortsatt utveckling av informationssamhället – bli tillgodosett och de avstyrks därmed.

Jämför reservationerna 1 (m), 2 (fp) och 3 (kd).

Motionsförslag

Nationell IT-samordnare

I motion 2004/05:T459 av Johnny Gylling m.fl. (kd) anføres att Kristdemokraterna under flera år har efterlyst en tydligare ledning från regeringen för att samordna och påskynda bättre IT-tjänster från myndigheter till medborgarna. Den s.k. 24-timmarsmyndigheten är en god tanke, men regeringen har misslyckats med att förverkliga den. Regeringen har försummat informationsteknikens möjligheter att stärka demokratin. Inte heller har tillräcklig kraft lagts på att minska den digitala klyftan då många lämnas utanför IT-samhället. Kristdemokraterna har tidigare föreslagit att regeringen skall inrätta en IT-samordnare enligt den engelska modellen ”e-envoy”.

Riksrevisionen har i rapporten ”Vem styr den elektroniska förvaltningen?” från juni 2004 granskat regeringens och myndigheternas arbete med att införa elektronisk förvaltning. Rapportens slutsats är att regeringens styrning av myndigheternas arbete med att införa elektronisk förvaltning har varit otydlig och att bättre förutsättningar behövs för myndigheternas utveckling av e-tjänster. Riksrevisionen bedömer också att riksdagen fått mycket begränsad information från regeringen beträffande den faktiska utvecklingen av e-förvaltningen. Kristdemokraterna ser fortfarande ett stort behov av förbättrad samordning och föreslår att regeringen inrättar en nationell IT-samordnare (*yrkande 20*).

IT-användning

I motion 2004/05:T464 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) anføres att trots problemen med den fysiska infrastrukturen bör fokus sättas på användningen av IT. På denna punkt har regeringen fullständigt misslyckats. Ofta hör vi regeringsföreträdare hävda att Sverige skulle vara världsledande på IT-området. Så är långt ifrån fallet. En studie från World Internet Institute visar att Sverige

visserligen ligger i topp vad gäller tillgången till Internet, men faktiskt sämst till när det gäller användningen. Mer än hälften använder Internet högst två timmar i veckan och 20 % använder det inte alls.

Trots detta förefaller regeringens fokus fortfarande vara på att öka tillgängligheten. När strukturen för regeringens kommande IT-arbete presenterades låg tyngdpunkten till mycket stor del fortfarande på just tillgänglighetsfrågan. Många länder ligger långt före Sverige vad gäller att kommersiellt utnyttja informationsteknikens fördelar. USA, Australien och Irland är några av dem. Det krävs krafttag för att Sveriges positioner inte ytterligare skall försvagas (*yrkande 23 delvis*).

IT och tillväxt

I motion 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) anfördes att grunden till den svenska välfärden skapades av driftiga entreprenörer som kring sekelskiftet byggde upp svensk industri. En avreglering som tog bort hinder och en omfattande satsning på utbyggd infrastruktur, framför allt järnvägar, gav förutsättningarna. IT-utvecklingen ger oss åter liknande möjligheter. Vi har en del av de institutionella förutsättningarna med en högt utbildad befolkning, en god infrastruktur för digitalt informationsutbyte och många etablerade teknikföretag. Men företagsamhet måste kombineras med en klok näringspolitik för att ge maximal effekt.

Informationstekniken är ur näringspolitisk synvinkel främst ett medel för företag och individer att bedriva handel och informationsutbyte enkelt och effektivt. Men IT är också en viktig teknisk bransch där Sverige med stort kunnande är med och driver den tekniska utvecklingen framåt. Från tillväxtsynpunkt är bägge delarna viktiga förutsättningar (*yrkande 2*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att centrala frågor inom IT-politiken är samordning, IT-användning och tillväxt. Dessa frågor har utskottet tidigare behandlat med anledning av väckta motioner. I den senaste behandlingen våren 2003 (bet. 2002/03:TU6) återgavs vad utskottet anförde i betänkandet om IT och telekommunikationer när det bl.a. gällde informationsteknikens stora betydelse för samhällsutvecklingen. Sverige är i dag ett av världens ledande länder när det gäller användning av informationsteknik och telekommunikationer. Det är angeläget att denna framskjutna position kan behållas och vidareutvecklas, menade utskottet. För att genomföra riksdagens IT-politiska mål om att Sverige som första land blir ett informationssamhälle för alla krävs målmedvetna insatser inom varje politikområde.

Utskottet ansåg det också angeläget med ett tydligt politiskt ledarskap för IT-politiken. En framgångsrik IT-utveckling förutsätter därför i många fall ett samfällt agerande. Utskottet underströk betydelsen av riksdagens krav på en samordnad och kontinuerlig uppföljning av det arbete som pågår för att uppnå

det IT-politiska målet. Det förutsatte, enligt utskottet, en helhetssyn på genomförandet av IT-politiken.

Utskottet är alltjämt av denna uppfattning och vill i sammanhanget peka på att Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) på regeringens uppdrag har utvärderat den förda IT-politiken. I uppdraget har ingått att bl.a. ge underlag för en diskussion om roll- och ansvarsfördelning mellan regeringen, Rege- ringskansliet och myndigheterna samt regeringens roll och ansvar vad gäller styrning, uppföljning och utvärdering samt kontroll och revision.

När det gäller användnings- och nyttoperspektivet förutsätter utskottet att regeringens fortsatta IT-politiska arbete på detta område kommer att hamna i förgrunden och att den IT-politiska strategigruppen inom Näringsdepartemen- tet, liksom Delegationen för offentliga e-tjänster (24-timmarsdelegationen) inom Finansdepartementet är pådrivande inom området. Även Nämnden för elektronisk förvaltning (e-nämnden), som inrättades den 1 januari 2004, bör kunna bli ett viktigt komplement i detta arbete för att stödja utvecklingen av ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte mellan bl.a. myndig- heter och enskilda.

Utskottet anser det viktigt att säkra de tillväxteffekter som IT medför. I den innovationsstrategi som redovisas under utgiftsområde 24 Näringsliv fram- hålls att de stora IT-investeringar och IT-satsningar som staten genomfört bidragit till att skapa ett gynnsamt klimat för kunskapsbaserat nyföretagande. Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att utgångspunkten för IT-politiken är att det i första hand är marknaden som skall vara drivande. Den offentliga sektorns roll är i huvudsak att vara reglerare, avancerad upphandlare och ett gott föredöme. Offentliga medel kan komma i fråga om det finns ett samhälls- intresse av att gripa in, vilket t.ex. varit fallet när det gäller IT- infrastrukturutbyggnaden i lands- och glesbygd.

Utskottet förutsätter att IT-politikens frågor om samordning, IT- användning och tillväxt i enlighet med vad som efterfrågas i motionerna kommer att behandlas som viktiga frågor i den aviserade IT-propositionen våren 2005. Mot den bakgrunden bör därför *motionerna 2004/05:T459 (kd) yrkande 20, 2004/05:T464 (m) yrkande 23 delvis och 2004/05:T466 (fp) yrkande 2* inte bli föremål för något initiativ från riksdagens sida, varför dessa avstyrks.

Infrastrukturfrågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet utgår ifrån att regeringen i den aviserade IT-propositionen våren 2005 kommer att redovisa en strategi för de fortsatta IT- satsningarna, så att Sverige, som en ledande nation på IT-området, kan flytta fram positionerna. I detta sammanhang bör infrastruk- turen på IT-området ha en given central plats. Utskottet förutsätter också att frågor om konkurrensen i samband med bredbandsut-

byggnad, i enlighet med vad som efterfrågas i motionerna, kommer att övervägas i detta sammanhang. Motionsförslagen avstyrks därmed.

Jämför reservationerna 4 (c) och 5 (m, fp, kd).

Motionsförslag

Digital infrastruktur och bredbandsutbyggnad

I motion 2003/04:T474 av *Sven Bergström m.fl. (c)* anføres att det är viktigt att formulera klara och tydliga riktlinjer om den digitala infrastrukturen. Den statliga politiken för digital infrastruktur bör utgå från följande tre tydliga kriterier, nämligen

- att trygga konkurrensen på tjänste- och operatörssidorna, som är den mer dynamiska delen av IT-sektorn, genom ett nät öppet på lika villkor för alla operatörer,
- att garantera likvärdiga förbindelser i hela landet, samt
- att ge förutsättningarna för en långsiktig planering som gör att nätet blir skalbart i takt med att efterfrågan på kapacitet ökar.

Enligt motionärerna bör riksdagen begära att regeringen som riktlinjer för den svenska IT-politiken antar de tre ovanstående punkterna (*yrkande 1*).

I motionen framhålls också att regeringens IT-politik präglas av en låg ambitionsnivå vad avser att ge förutsättningar för en snabb utbyggnad av bredbandsförbindelser i hela landet. Mindre orter och kommuner kommer inte att kunna finansiera den del av bredbandsutbyggnaden som de förväntas stå för. Att binda samman landets olika kommuncentrum skapar inte den drivkraft som en digital allemansrätt gör. Centerpartiet anser att det nu är nödvändigt att regeringen släpper på prestige och erkänner att deras pågående program för utbyggnad av bredband inte är tillräckligt. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en strategi för att garantera ett finmaskigt bredbandsnät, i huvudsak bestående av optisk fiber, till ”nära hemmet” (*yrkande 2*).

I samma motion anser Centerpartiet också att en sådan modell är fullt rimlig att använda. Utbyggnaden av detta nät bör ske i ett statligt bolag som uppbär avgifter från de operatörer som tillhandahåller själva transporttjänsten – transmissionen. Det tål att påpekas att det på nätet skall råda fri konkurrens mellan operatörerna för att på så sätt stimulera framväxten av tjänster. Utbyggnaden kan beräknas kosta ca 60 miljarder kronor exklusive aktiva komponenter enligt de underlagsberäkningar som gjordes till IT-infrastrukturutredningen (*yrkande 3*).

I motion 2003/04:T549 av *Agneta Lundberg m.fl. (s)* anføres att den moderna informationstekniken ger skogslänen helt nya utvecklingsmöjligheter genom att många verksamheter inte längre är geografiskt bundna till vissa orter. De höga kostnaderna för datakommunikation i glesbygden och i många mindre orter är ett stort hinder för utvecklingen av näringslivet där. En förutsättning

för att den moderna teknikens möjligheter skall kunna tas till vara är att hela landet får tillgång till den nya tekniken på likvärdiga villkor och till avståndsoberoende taxor. När nu marknaden sviktat måste staten ta ett ansvar och styra utbyggnaden av höghastighetsnät för datakommunikation på ett sådant sätt att hela landet ges likvärdiga utvecklingsmöjligheter. Detta måste gälla såväl det fasta nätet som det nät som nu byggs upp för mobil datakommunikation. Det är viktigt att de som tilldelats 3 G-licenser inte ges tillfälle att smita från sina åtaganden när det gäller täckningsgrad. En god geografisk täckning med hög kommunikationshastighet i hela landet måste vara ett oavvisligt krav (*yrkande 10*).

I *motion 2003/04:N339* av *Margareta Andersson m.fl. (c)* framhålls att bredband till alla är en annan stor fråga i Småland och på Öland. Eftersom det finns gott om små och medelstora företag i regionen är tillgång till bredband till alla av stor vikt. Snabba kommunikationer för företag så att de kan ha kontakt med både kunder och leverantörer är avgörande för företagen i området. Att inte ha tillgång till bredband kan innebära att företag missar order eller att kostnaderna stiger på olika sätt. En jämlik struktur på det digitala området är avgörande för att vi skall få en god utveckling i hela landet. Ett utbyggt bredbandsnät i hela området är viktigt för tillväxten av olika näringar (*yrkande 2*).

I *motion 2004/05:T358* av *Eskil Erlandsson och Jan Andersson (c)* föreslås att Telia Soneras dotterbolag Scanova – genom Post- och telestyrelsen – får ett tydligt ansvar för att samordna intresseanmälningar från olika operatörer som vill bygga ut ADSL. Intresset av att bygga ut med ADSL-teknik har ökat eftersom Scanova, som äger koptarnätet, nu anser att boende inom nio kilometers kabelavstånd från en telestation kan få en kapacitet upp till 500 kbit/s. För närvarande finns dock ingen samordning mellan operatörerna som skulle kunna möjliggöra en marknadsmässig utbyggnad (*yrkande 2*).

I *motion 2004/05:N254* av *Yvonne Ångström m.fl. (fp)* anförs bl.a. att IT-kommunikationer är framtiden för Sverige och dess landsbygd. Goda IT-kommunikationer kan vara ett bra verktyg för att skaffa fler jobb på landsbygden. Det är därför av största vikt att det finns ett väl utbyggt och kraftfullt IT-nät i alla delar av landet. Teknikutvecklingen går snabbt på området, och det som är en bra teknik i dag kanske är omodern redan om ett halvår. Därför skall vi i dag inte lägga ned offentliga resurser på att bygga ut något som vi inte vet om det är hållbart om ett par år. Folkpartiets uppfattning är därför att det i första hand är näringslivet som skall engagera sig i utbyggnaden av IT-nät. Stat och kommun bör endast gå in på denna marknad för att garantera att utbyggnaden når ut till samma kostnad och i rätt tid till dem i landsbygden eller glesbygden som behöver den för att kunna etablera verksamhet. Det viktigaste är att se till att alla kan få tillgång till IT-uppkoppling till samma kostnad oavsett bostadsort. Debatten har i Sverige handlat mycket om just tillgången till en uppkoppling. Diskussionen om vilka tjänster m.m. som sedan skall finnas att tillgå i näten har nästan helt uteblivit (*yrkande 9*).

I motionerna 2003/04:N330 yrkande 3 och 2004/05:N407 yrkande 3 av *Sven Gunnar Persson m.fl. (kd)* framhålls bl.a. att kommunikationer inte bara är landsvägstransporter. Tillgång till höghastighetsanslutning till Internet är ibland viktigare på landsbygden än i tätorter. IT kan användas för att stärka det civila samhället på landsbygden och för att främja deltagardemokratien. Den nya informationstekniken har en enorm potential när det gäller att vidga medborgarnas möjligheter att delta i och påverka problemformuleringar och diskussioner före beslut i folkvalda församlingar.

Konkurrensfrågor och bredbandsutbyggnad

I två motioner, 2003/04:T561 yrkande 1 av *Eva Flyborg m.fl. (fp)* och 2004/05:T466 yrkande 8 av *Christer Winbäck m.fl. (fp)*, anføres att Folkpartiet liberalerna efterlyser en bättre reglering både av hur de statliga kommunikationsresurserna upplåts så att de inte riskerar att inkräkta på de privata aktörernas marknader och hur privata aktörers tillgångar på motsvarande sätt kan utgöra en infrastrukturell resurs. En sådan syn kan naturligtvis inte bli tvingande för de privata aktörerna, utom i vissa extrema fall då t.ex. ordinarie nät är utslaget. Ett sätt att minska investeringströsklarna är att upphandla långväga kommunikationsförbindelser så att privata aktörer kan få ett långsiktigt täckningsbidrag genom att på motsvarande sätt som de offentliga aktörerna upplåta överkapacitet till i förväg kända villkor. Folkpartiet liberalerna anser att det behövs en sammanhållen syn på utnyttjande av och villkor för privata och offentliga aktörers stomnätförbindelser.

I motion 2004/05:T413 av *Kenneth Lantz (kd)* anføres att debatten kring de kommunala stadsnäten har intensifierats under år 2004. Det har kommit oroväckande signaler från flera håll i landet som visar på det orimliga i att kommunerna får statsbidrag för att bygga infrastruktur och därmed ta upp konkurrensen med privata nätbolag. Det svenska telenätet avreglerades 1996 och ett par år senare påbörjades på det här sättet ett nytt orimligt offentligt monopolbyggande i form av kommunala stadsnät.

Regeringens satsning har således lett till att skattebetalarna finansierat utbyggnaden av parallella nät i stället för nya nät till glesbefolkade områden. I många fall har alltså stadsnäten byggts upp som konkurrenter till privata nät. Detta står i rak motsats till infrastrukturminister *Ulrica Messings* uttalanden om att bredbandsstöden inte skall snedvrída konkurrensen och att pengarna skall användas på ett kostnadseffektivt sätt. Det är en mycket tveksam utveckling där man kan ifrågasätta användandet av skattemedel (*yrkande 1*).

I samma motion anføres också att ett antal kommunala stadsnätbolag valt att inte nöja sig med att enbart vara nätägare. Man har på eget initiativ tagit ett steg längre upp i värdekedjan och vill nu även erbjuda tjänsteinnehåll. Det står i strid med de villkor som riksdagen satt upp för att man ska få del av statsbidragen (*yrkande 2*).

I motion 2004/05:T464 av *Elizabeth Nyström m.fl. (m)* framhålls att resultaten av regeringens statsbidrag för bredbandsutbyggnaden inte oväntat håller på att

bli ett kommunalt bredbandsmonopol. I mer än hälften av de kommuner som tidigt i somras tecknat avtal om byggnation är det kommunen själv eller ett av kommunens bolag, oftast energibolag, som bygger. Risker är stor att detta kommer att leda till att kommunerna även kommer att stå för den framtida driften. En sådan utveckling vore mycket olycklig (*yrkande 23 delvis*).

I motion 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) anfördes att för närvarande har ungefär tre fjärdedelar av svenska folket tillgång till Internet i hemmet. Merparten använder smalband, endast ca 20 % har bredband. Det finns alltför många uppgifter som tyder på att de bredbandspengar som står till regeringens förfogande används på ett sådant sätt att privata alternativ väljs bort till förmån för kommunala bolag. Resultatet av en sådan utveckling främjar inte nödvändigtvis företag och privatpersoner i glesbygder. Tvärtom skulle en starkare satsning på att bygga ut bredband i glest befolkade delar av landet möjliggöras, om den ekonomiskt lönsamma utbyggnaden överläts åt marknaden. Omvänt kan det hävdas att den av regeringen förda politiken försenat denna utbyggnad, då resurser har använts för utbyggnad, som marknaden mycket väl kunnat sköta på egen hand (*yrkande 9*).

Utskottets ställningstagande

Digital infrastruktur och bredbandsutbyggnad

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågor om bredbandsutbyggnaden. Vid den senaste behandlingen, våren 2003 (bet. 2002/03:TU6), anfördes bl.a. att utbyggnaden av en väl fungerande IT-infrastruktur är avgörande för Sveriges möjligheter att kunna behålla och utveckla sin ledande ställning på IT-området. Utskottet underströk också betydelsen av att den pågående utbyggnaden ger hushåll och företag i hela landet goda möjligheter att utnyttja den nya tekniken till konkurrenskraftiga priser.

Utbyggnaden bör också i första hand ske i marknadens regi. I likhet med vad som gäller inom andra viktiga infrastrukturområden har staten dock en viktig roll att spela. Utskottet framhöll också, liksom tidigare, vikten av att utbyggnaden av IT-infrastrukturen följs upp och årligen redovisas för riksdagen.

Utskottet vill framhålla att ökad tillgänglighet till informationsteknik är ett av regeringens tre prioriterade områden, jämte tillit och kompetens. Utskottet delar regeringens bedömning att hushåll och företag i alla delar av Sverige inom de närmaste åren bör få tillgång till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Utskottet kan också instämma med regeringen i att vartefter utbyggnaden av IT-infrastruktur fortskrider har frågan om öppenhet i näten fått ökad aktualitet. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att återkomma i denna fråga i den planerade IT-propositionen våren 2005.

Med anledning av de frågor som tas upp i motionerna vill utskottet framhålla en rapport som genomförts av länsstyrelserna. Rapporten, som baseras på enkäter, visar att 275 kommuner färdigställt ett infrastrukturprogram under år 2004. I stort sett alla kommuner som kan få statligt bredbandsstöd har för

avsikt att söka detta stöd. Av rapporten framgår också att en majoritet av kommunerna kommer att ha genomfört eller påbörjat genomförandet av konkurrensutsättning av utbyggnaden. Man kan också se en uppåtgående trend avseende antalet upphandlingar och utnyttjande av stöden till nätutbyggnad.

Enligt tillämpliga stödförordningar skall kommunernas medfinansiering uppgå till 5 % av stödunderlaget. Länsstyrelsernas enkät visar dock att av de 397 avtal som slutits har majoriteten av kommunerna gått in med en högre medfinansiering för att få till stånd en utbyggnad i enlighet med programmet. Enligt enkätsvaren torde detta bero främst på den svaga marknaden, som inte har kunnat finansiera utbyggnaden i den omfattning som ursprungligen var avsikten.

Frågor om bredbandsutbyggnaden har nyligen varit uppe till debatt i kamraren. Skriftliga ledamotsfrågor och en interpellation ställda mot bakgrund av regeringens beslut om att anslagssparandet för bredbandsutbyggnaden från år 2004 inte kan användas vid ingången av år 2005 har besvarats av statsrådet Ulrica Messing. Statsrådet har understrukit att bredbandsutbyggnaden är ett prioriterat område för regeringen. Statsrådet har också framhållit att kommunerna kommer att få sina pengar. Det statsfinansiella läget är avgörande för när, men senast under år 2006 kommer pengarna åter att vara tillgängliga.

Andra frågor om bredbandsutbyggnaden är också föremål för regeringens överväganden. Således har stornätsutredningen i september 2003 överlämnat sitt slutbetänkande (SOU 2003:78) Bredbandsnät i hela landet – Statens infrastruktur som resurs. Betänkandet innehåller bl.a. förslag som syftar till att öka utnyttjandet av statlig infrastruktur (t.ex. vägrenar, banvallar) för bredbandsutbyggnad. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet har också erfarit att det inom Riksrevisionen genomförs en förstudie om bredbandsutbyggnaden med statligt stöd. Utgångspunkten är IT-propositionen (prop. 1999/2000:86) Ett informationssamhälle för alla. I fokus står det prioriterade området tillgänglighet (för hushåll och företag). Förstudien syftar till att belysa den statligt stödda utbyggnaden av bredband samt att ge indikatorer på hur IT-propositionen har genomförts på olika nivåer.

Som framgått av utskottets redovisning ovan är frågor om den digitala infrastrukturen och bredbandsutbyggnaden högaktuella och prioriterade områden för regeringen. Utskottet utgår ifrån att regeringen i den aviserade IT-propositionen våren 2005 kommer att redovisa en strategi för de fortsatta IT-satsningarna, så att Sverige, som en ledande nation på IT-området, kan flytta fram positionerna. I detta sammanhang bör infrastrukturen på IT-området ha en given central plats.

Som utskottet ser det torde många frågor i de nu behandlade motionerna tas upp i den aviserade IT-propositionen våren 2005. Utskottet förutsätter att dessa frågor kommer att bli besvarade och syftet med motionerna delvis bli tillgodosedda. Mot den bakgrunden avstyrks *motionerna 2003/04:T474 (c) yrkandena 1–3, 2003/04:T549 (s) yrkande 10, 2003/04:N330 (kd) yrkande 3, 2003/04:N339 (c) yrkande 2, 2004/05:T358 (c) yrkande 2, 2004/05:T464 (m)*

yrkande 23 delvis, 2004/05:N254 (fp) yrkande 9 och 2004/05:N407 (kd) yrkande 3.

Konkurrensfrågor och bredbandsutbyggnad

Utskottet vill inledningsvis understryka att de främsta medlen för att uppnå målen för sektorn elektronisk kommunikation skall vara att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar samt att främja internationell harmonisering.

När det gäller bredbandsutbyggnaden i landet regleras denna i ett flertal förordningar. Så bl.a. förordning (2001:350) om stöd till kommuner för anläggande av ortssammanbindande telenät m.m., förordning (2000:1469) om stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät och förordning (2001:349) om stöd till kommuner för upprättande av IT-infrastrukturprogram.

Av förordningarna framgår bl.a. att stöd får lämnas i områden där utbyggnad inte bedöms komma till stånd på marknadsmässiga grunder inom fem år från det att ett IT-infrastrukturprogram har upprättats och godkänts. Som ytterligare villkor för stöd gäller att kommunen upphandlar tillhandahållandet av telenätet enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling, dvs. att upphandlingen görs med utnyttjande av de konkurrensmöjligheter som finns och även i övrigt genomförs affärsmässigt.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS), som följt upp den förda IT-politiken, i sin rapport (A2003:015) En lärande IT-politik för tillväxt och välfärd även har tagit upp ett antal rekommendationer rörande den fortsatta utvecklingen inom tillgänglighetsområdet. ITPS rekommenderar bl.a. att regeringen bör avvakta med olika typer av ingripanden på marknaden och stimulera till självreglering. ITPS pekar även på att det är önskvärt med dialoger mellan aktörerna och att dessa leder fram till balanserade lösningar, där slutanvändarnas perspektiv beaktas.

Som också utskottet har framhållit ovan torde många frågor även i de nu behandlade motionerna tas upp i den aviserade IT-propositionen våren 2005. Utskottet förutsätter att frågor om konkurrensen och bredbandsutbyggnaden, i enlighet med vad som efterfrågas i motionerna, kommer att bli föremål för överväganden i detta sammanhang.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna 2003/04:T561 (fp) yrkande 1, 2004/05:T413 (kd) yrkandena 1 och 2, 2004/05:T464 (m) yrkande 23 delvis och 2004/05:T466 (fp) yrkandena 8 och 9.

Tillgänglighet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet, som instämmer i vad som framförs i motionerna om IT-tillgängligheten, förutsätter att regeringen redovisar en strategi i det fortsatta arbetet med dessa frågor och att detta leder till en ökad IT-tillgänglighet, i enlighet med vad som efterfrågas i motionerna. Det gäller bl.a. att förbättra IT-tillgänglighet för bl.a. äldre, invandrare och funktionshindrade och därmed motverka de digitala klyftor som finns i dag. Syftet med motionerna torde därmed bli tillgodosett till väsentlig del och de avstyrks därmed.

Motionsförslag

I ett stort antal motioner tas frågor som rör IT-tillgängligheten för olika grupper i samhället upp.

Klassklyftor i IT-användningen

I motion 2003/04:T284 av Inger Lundberg m.fl. (s) menar motionärerna att det finns ett antal ganska svårångade faktorer som bidrar till fortsatta klassklyftor i IT-användningen. IT:s ökade betydelse gör att samhället genom olika åtgärder och genom samarbete med föreningslivet bör söka medverka till att minska klassklyftorna. Det beredningsarbete för tekniska frågor inom IT-området som pågår inom Regeringskansliet bör kompletteras med en beredning, som ges i uppdrag att genomföra fördjupade studier av IT-användning hos olika samhällsgrupper och föreslå åtgärder i syfte att minska klassklyftorna på IT-området.

Tillgängligheten för äldre

I motion 2003/04:T464 av Kerstin Andersson (s) anförs att IT har kommit att få allt större betydelse för medborgarna. Det gäller både möjligheterna att få information och att utföra olika tjänster, t.ex. utföra bankärenden eller beställa biljetter. Den nya tekniken får inte leda till att det skapas nya klyftor i samhället. Det finns dock en påtaglig risk att vi skapar en generationsklyfta i IT-samhället. Det blir främst en angelägenhet för yngre och medelålders medan många i den äldre generationen lämnas utanför. Detta är helt oacceptabelt från demokratisk synpunkt. Vi skall självklart inte låta tekniken ta över på bekostnad av delaktighet och inflytande. Ett sätt att öka IT-kunnandet hos äldre har varit det IT-stöd som har funnits men som nyligen togs bort. Även om inte just det stödet kan införas igen bör regeringen överväga vilka andra möjligheter det finns för förnyade insatser när det gäller att öka äldres IT-kunnande.

I motionerna 2003/04:T561 yrkande 9 av Eva Flyborg m.fl. (fp) och 2004/05:T466 yrkande 19 av Christer Winbäck m.fl. (fp) anförs bl.a. att användningen av Internet är ojämn. Enligt SCB (2003-01-31) användes Internet

under år 2002 av 97 % av ungdomar i åldern 16–24 år, men bara av 20 % i åldern 65–74 år. Det är uppenbart att här finns en klyfta som är besvärande. Internet och datorer behövs för kreativa fortsatta samhällsgränningar av personer även i mogen ålder, men de behövs också för samhällsservicen. 24-timmarsmyndigheten skall nu vidareutvecklas och göras alltmer lättillgänglig.

Ideella rörelser som främjar utbildning och kunskapsspridning om Internet gör en viktig samhällsinsats. Ideella rörelser lider dock ofta av resursbrist. De passar ofta inte in i de befintliga stöden till ideella organisationer, då medlemmarna kan vara geografiskt spridda, eller verksamheten är svår att inordna under någon ”hatt” – studieförbund, ungdomsrörelser, social verksamhet eller idrott. Samhället bör stödja sådan utbildning genom riktade insatser till fromma för landets alltfler äldre. Olika former av stöd kan organiseras. Dessa insatser kan mycket väl vara tydligt lönsamma för riket som helhet, i och med de meningsfulla gärningar som därmed blir möjliga.

Tillgängligheten för invandrare

I motion 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) lyfts IT-tillgängligheten för invandrare fram. I motionen anförs bl.a. att år 2002 gav regeringen Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) i uppdrag att utvärdera den svenska IT-politiken. Vad avser tillgängligheten redovisade ITPS-rapporten för tiden 2000–2003 att den största klyftan gäller åldern och den har bara minskat marginellt, utbildningsklyftan är den näst största klyftan och minskningen är begränsad, klyftan mellan könen har halverats och är nu den minsta, inkomstklyftan är mer begränsad samt slutligen har klyftan som förklaras av ursprung ökat mycket kraftigt. Den ovan återgivna redovisningen från ITPS av tillgängligheten till IT visar särskilt på vikten av att regeringen föreslår åtgärder för att stärka IT-tillgängligheten hos invandrarna (*yrkande 1*).

Tillgängligheten för funktionshindrade

I motion 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) tas också frågan om IT-tillgängligheten för funktionshindrade upp. I motionen framhålls att det är angeläget att IT-tekniken görs tillgänglig för människor med olika slag av funktionshinder. IT kan på en rad sätt underlätta och fungera som hjälpmedel för funktionshindrade i deras kontakter med myndigheter, serviceutbud och vårdinrättningar. Det är likaså viktigt att utformningen av olika IT-lösningar underlättar för funktionshindrade att använda IT (*yrkande 20*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att de frågor om tillgänglighet som tas upp i motionerna är centrala, det gäller såväl klassklyftor i IT-användningen som IT-tillgängligheten för äldre, invandrare och funktionshindrade. IT-politikens inriktning, som är att främja tillväxt, sysselsättning, regional utveckling, demokrati och rättvisa, livskvalitet, jämställdhet och mångfald, effektiv offentlig förvaltning samt ett hållbart samhälle, måste – för att verkligen leda

till ett informationssamhälle för alla – beakta de grupper som riskerar att permanent hamna utanför informationssamhället.

Utskottet ser därför positivt på att Post- och telestyrelsen (PTS) i december 2001 fick i uppdrag av regeringen att bedriva försöksverksamhet avseende funktionshinderad tillgång till produkter och tjänster inom telekommunikationsområdet vilka kräver hög överföringshastighet. PTS har den 1 oktober 2004 slutredovisat resultatet och en utvärdering av de genomförda försöken och föreslagit lämpliga åtgärder. Ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Likaså genomför PTS, inom ramen för sitt sektorsansvar för handikappolitiken, en omvärldsanalys i syfte att belysa de processer inom samhällssektorn som påverkar möjligheterna att uppnå de handikappolitiska målen. Omvärldsanalysen skall lämnas till regeringen senast den 15 september 2005.

Utskottet vill vidare fästa uppmärksamhet på Statskontorets uppdrag att undersöka behovet av och, om det bedöms som angeläget utifrån det IT-politiska målet, lämna förslag på offentliga åtgärder som kan bidra till en ökning av tillgången till datorutrustning i hemmet bland de grupper som i dag inte omfattas av systemet med lånedator. Uppdraget skall redovisas den 15 juni 2005.

Utskottet, som instämmer i vad som framförs i motionerna om IT-tillgängligheten, förutsätter att regeringen redovisar en strategi i det fortsatta arbetet med dessa frågor och att detta leder till en ökad IT-tillgänglighet, i enlighet med vad som efterfrågas i motionerna. Det gäller bl.a. att förbättra IT-tillgängligheten för bl.a. äldre, invandrare och funktionshinderade och därmed motverka de digitala klyftor som finns i dag.

Motionerna torde därmed bli tillgodosedda till väsentlig del. Utskottet avstyrker därför *motionerna 2003/04:T284 (s), 2003/04:T464 (s), 2003/04:T561 (fp) yrkande 9* samt *2004/05:T466 (fp) yrkandena 1, 19 och 20*.

IT-säkerhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Enligt utskottets mening är de frågor som tas upp i motionerna av stor betydelse för IT-säkerheten. Utskottet kan dock konstatera att ett intensivt arbete med informationssäkerhetsfrågorna pågår, såväl nationellt som internationellt. Utskottet framhåller också att mot bakgrund av pågående översynsarbete med frågor rörande elektroniska signaturer bör de aktuella motionsförslagen inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida, varför dessa avstyrks. Även motionsförslaget om ett nationellt kompetenscentrum i IT-säkerhet avstyrks med hänvisning till att det inte bör ankomma på riksdagen att besluta i denna fråga.

Jämför reservation 6 (m) och särskilt yttrande 1 (fp).

Motionsförslag

IT-säkerhet

I motion 2003/04:T473 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) anförs att i en tid när snart nog alla mer eller mindre är Internetanvändare är det hög tid att formulera ett regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster. Det bör ge en möjlighet för dem som är abonnenter hos en av tillsynsmyndigheten särskilt utpekad operatör att avgiftsfritt spärra vissa typer av utgående samtal, t.ex. betalsamtal eller utlandssamtal för att minska riskerna för oväntat höga räkningar, såsom sker i Danmark. Tjänsteleverantören bör vara skyldig att upplysa om villkoren för användning av tjänsten. Därtill bör lagrum finnas som ger stöd åt rättssamhället att skipa ordning när det gäller IT-bedrägerierna (*yrkandena 1 och 3*).

I motionerna 2003/04:T561 yrkande 8 av Eva Flyborg m.fl. (fp) och 2004/05:T466 yrkande 22 av Christer Winbäck m.fl. (fp) anförs bl.a. att den nya IT-tekniken är sårbar. Det finns många tekniska problem som ger upphov till stora samhällsekonomiska besvär och kostnader. Generellt finns ingen anledning att staten skall lägga sig i frågan om säkerhet annat än för de intressen som är genuint allmänna. Om medborgare och företag drabbas av virus eller andra skador som det är deras eget ansvar att skydda sig från är av ringa intresse för staten som lagstiftare. Dock använder staten sig i hög grad av samma standardteknik och programvaror som medborgare och företag. Statens handlande är därför inte utan betydelse för att minska samhällets sårbarhet generellt.

Genom teknikupphandling och tydligt kravställande kan statliga myndigheter möjliggöra att nya tekniska lösningar på olika säkerhetsfrågor blir allmänt tillgängliga. Det är också av vikt att staten har en tydlig policy för IT-säkerhetsfrågor så att myndigheter, institutioner och andra statliga aktörer kan handla medvetet och insiktsfullt.

I motion 2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m) anförs att företagens kanske största problem just nu är bristen på säkerhet på Internet. De ökande virusattackerna, datorintrång och rena olyckshändelser innebär betydande ekonomiska avbräck för många av företagen.

Här krävs agerande både inom EU och internationellt för att öka säkerheten på Internet. IT-brottsligheten består i dag av ett stort antal olika fenomen. Alltifrån spam som ”brusar ned” våra brevlådor till rena bedrägerier och olaga dataintrång. Här behövs oftast inga nya lagar, utan i stället mer resurser och ökad kunskap om hur man bekämpar denna typ av brottslighet i dag (*yrkande 17*).

I motion 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) anförs bl.a. att Försvarets radioanstalt (FRA) har fått till uppgift att kontrollera IT-säkerheten hos vissa statliga företag och myndigheter med särskilt känslig information i säkerhets- eller försvarspolitiskt hänseende. FRA har nyligen varnat för att säkerheten hos dessa i flera fall är undermålig. Varningen understryker beho-

vet av att frågan om IT-säkerhet och skydd mot informationsoperationer eller s.k. cyberbrott ges ökad uppmärksamhet.

Post- och telestyrelsen (PTS) har i uppgift att svara för IT-incidenthanteringen i samhället. Sveriges IT-incidentcentrum (Sitic) är i drift vid PTS sedan den 1 januari 2003. I samband med riksdagsbeslutet om IT-incidenthanteringen hävdade Folkpartiet liberalerna vikten av ett väl fungerande samarbete mellan den blivande incidenthanteringsfunktionen och motsvarande privata, då näringslivet ofta är måltavla för denna typ av intrång. Den centrala funktionen för bearbetning av statistik för incidenter skulle ha kunnat läggas hos t.ex. Näringslivets Säkerhetsdelegation, för att tillgodose näringslivets legitima krav på sekretess. En alltför myndighetsorienterad organisation riskerar att inte uppfattas kunna ge tillräckliga garantier om sekretess för att näringslivet skall kunna delta fullt ut. Vid en utvärdering av incidenthanteringen bör även denna frågeställning på nytt beaktas (*yrkandena 23 och 24*).

I samma motion tas också frågan om spam, mejlbombning m.m. upp. Motionärerna anför att spridningen av vanliga meddelanden som i sig inte innehåller virus eller liknande, men som genom samordning mellan flera avsändare eller till sin blotta mängd utgör ett volymproblem för distributörer eller för den slutlige mottagaren, har en särskild roll i säkerhetssammanhang. Spam kallas det när användaren får ta emot oönskad reklam. Mejlbombning är samordnade attacker mot mottagare i syfte att fylla deras distributionsmedier med en ohanterlig mängd meddelanden. Båda företeelserna utgör i dag växande problem för allmänhet, företag och myndigheter. Här finns behov av mer verksam lagstiftning. Det är angeläget att tillsammans inom EU söka påverka andra länder – inte minst USA varifrån mycket av denna verksamhet kommer – till en reglering av dessa företeelser (*yrkande 25*).

Elektroniska signaturer

I motionerna 2003/04:T561 *yrkande 2* av Eva Flyborg m.fl. (*fp*) och 2004/05:T466 *yrkande 4* av Christer Winbäck m.fl. (*fp*) tas frågor upp om digitala signaturer och kryptering.

I motionerna framhålls att sedan regeringen i maj 2000 överlämnade propositionen (prop. 1999/2000:117) Lag om kvalificerade elektroniska signaturer m.m. till riksdagen, har utvecklingen gått vidare utan att särskilt mycket genomförts av förslagen. Regeringen måste därför ta förnyade initiativ för att skapa en aktuell och flexibel juridisk ram för säkerhet och digitala signaturer vid elektronisk kommunikation. Digitala signaturer är en förutsättning för säkra avtal och andra elektroniska ekonomiska transaktioner, som bl.a. skulle underlätta väsentligt för en ökande e-handel.

En nyckelfråga för elektronisk handel är att kunna utnyttja kryptering för säker kommunikation mellan säljare och köpare. Sverige bör ta initiativ till att programvara för kryptering stryks ur Wassenaarprotokollen. Skälen för restriktioner av sådan export till vissa länder eller vissa slutanvändare motiverar inte generella exportrestriktioner. Det är inte heller känt, om restriktionerna

har den avsedda verkan eller om t.ex. terroristorganisationer skaffar sig tillgång till kryptering ändå.

I *motion 2004/05:T466* av *Christer Winbäck m.fl. (fp)* framhålls också att krypteringsanvändning är något som måste utvecklas, särskilt inom den offentliga myndighetsutövningen. Inom vården, socialtjänsten och utbildningsväsendet är behovet av säkerhet mot obehörig hantering av för den enskilde känslig information av största betydelse. Det är en viktig integritets- och tillitsfråga (*yrkande 5*).

Nationellt kompetenscentrum i IT-säkerhet

Frågan om ett nationellt kompetenscentrum i IT-säkerhet lyfts fram i *motion 2004/05:T299* av *Johan Löfstrand (s)*. I motionen anförs att i dagens samhälle blir informationshantering och därmed informationssäkerhet allt viktigare. Allt fler kontakter mellan medborgare och samhälle sker via och med hjälp av olika tekniska system. Detta innebär stora vinster för såväl medborgare som offentliga organ men också risker. Riskerna finns i form av hot mot informationssäkerheten – definierad som hot mot administrativa rutiner, hot mot den fysiska lagringen av information och hot mot dataintegritet och kommunikationen av data. För att möta dessa hot behövs forskning och utveckling.

I Linköpingsregionen finns en unik svensk kompetens inom informations-säkerhetsområdet. Aktörerna i regionen har sedan tidigare ett etablerat samarbete, och de formulerade en gemensam ansökan om att få den europeiska IT-säkerhetsmyndigheten förlagd till Linköping. Samma aktörer som engagerade sig i försöket att få EU-myndigheten förlagd till Linköping samverkar nu för skapandet av ett nationellt kompetenscenter för informationssäkerhet i Linköping. Genom att tillerkänna det centrum som nu är under bildande statusen av nationellt kompetenscentrum förstärker vi den samlade IT-kompetens som finns i Linköpingsregionen och stöder de myndigheter, företag och högskoleinstitutioner som arbetar för bildandet av centret.

Utskottets ställningstagande

IT-säkerhet

Utskottet har tidigare framhållit betydelsen av IT-säkerhetsarbetet och efterfrågat samlande och samordnande åtgärder på informationssäkerhetsområdet. Utskottet kan nu konstatera att regeringen inrättat Sveriges IT-incidentcentrum (Sitic), som är i drift sedan den 1 januari 2003 vid Post- och telestyrelsen (PTS).

Sitic har som främsta uppgift att stödja samhället i arbetet med skydd mot IT-incidenter genom att inrätta ett system för informationsutbyte om IT-incidenter mellan samhällets organisationer och Sitic. Att lämna information och råd om förebyggande åtgärder ingår också i uppdraget. Slutligen skall Sitic sammanställa och ge ut statistik som underlag för kontinuerliga förbättringar i det förebyggande arbetet. En ändring i sekretesslagen (1980:100) som

trädde i kraft den 1 juli 2004 ökar möjligheterna för Sitic att få in rapporter om IT-incidenter eftersom Sitic nu kan sekretessbelägga rapporter som bedöms känsliga.

Utskottet delar regeringens bedömning att Sitic kommit på god väg med sitt arbete och att centrumet har gjort en lämplig avvägning i förhållande till det uppdrag och de resurser som centrumet förfogar över. Det är särskilt angeläget för små och medelstora organisationer som inte själva har IT-avdelningar utan ofta bara använder information från Sitic. Det är också angeläget att Sitics roll förtydligas. För en hög informationssäkerhet är det förebyggande arbetet avgörande. Det gäller dock att hitta rätta former och ansvarsfördelning för att uppnå detta då flera myndigheter har ett ansvar inom området.

Utskottet vill erinra om att regeringen avser att i en kommande proposition hösten 2005 formulera en samlad strategi som grund för det fortsatta arbetet med att stärka samhällets förmåga inför framtida hot och risker. Utskottet är inte främmande för att frågor om IT-säkerhet kan komma upp i det sammanhanget.

Även inom EU har informationssäkerhetsarbetet fått en framskjuten plats genom inrättandet av Enisa, dvs. Europaparlamentets förordning om den europeiska nät- och informationssäkerhetsbyrån. Byrån, som inrättades den 14 mars 2004, skall bli ett expert- och kompetenscentrum för informationssäkerhetsfrågor. I förordningen återspeglas flera viktiga frågor som bl.a. Sverige har fört fram. Det gäller t.ex. att den skall ha en bred syn på informationssäkerhet. Byrån skall huvudsakligen ge råd och stöd till kommissionen och medlemsstaterna.

När det gäller *spamproblemen* vill utskottet peka på olika projekt som satts i gång för att komma till rätta med detta. Så t.ex. har bl.a. Konsumentverket, KO och Post- och Telestyrelsen (PTS) inlett ett samarbete i spam-frågan. Syftet är att försöka motarbeta den utveckling som skett i USA, där andra generationens spam, e-post som inte längre bara är kommersiell utan innehåller virus och utgör bedrägeriförsök, börjat spridas alltmer.

Utskottet vill också lyfta fram vad jordbruksministern anförde den 23 februari 2005 i svar på fråga 2004/05:981 av Johnny Gylling (kd) om europeiskt samarbete mot spam. Jordbruksministern framhöll bl.a. att samarbetet inom EU-kommissionens grupp för tillsynsmyndigheter mot skräppost, CNSA, har resulterat i ett samarbetsavtal, som hittills undertecknats av myndigheter från 13 EU-länder. Ministern uttalade vidare att Konsumentverket ännu inte undertecknat samarbetsavtalet. Skälet till detta är att man har ställt sig tveksam till om avtalets stränga krav på sekretess är förenliga med svensk lagstiftning. Jordbruksministern ansåg detta vara en viktig fråga och utgick ifrån att den kan lösas på ett sätt som möjliggör för Konsumentverket att delta i det europeiska samarbetet mot spam. Frågan om det finns förutsättningar för Konsumentverket att tillträda avtalet med hänsyn till aktuella sekretessbestämmelser kommer därför att bli föremål för fortsatt analys, enligt jordbruksministern.

Enligt utskottets mening är de frågor som tas upp i motionerna av stor betydelse för IT-säkerheten. Utskottet kan konstatera att ett intensivt arbete med informationssäkerhetsfrågorna pågår, såväl nationellt som internationellt. Utskottet förutsätter att detta viktiga arbete fortsätter och att Sverige intar en pådrivande roll för att åstadkomma en ökad IT-säkerhet. Något särskilt uttalande med anledning av motionsförslagen anser utskottet därför inte vara påkallat. *Motionerna 2003/04:T473 (kd) yrkandena 1 och 3, 2003/04:T561 (fp) yrkande 8, 2003/04:N248 (m) yrkande 17 samt 2004/05:T466 (fp) yrkandena 22–25* avstyrks mot den bakgrunden.

Elektroniska signaturer

Utskottet vill inledningsvis framhålla att genom lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer, som trädde i kraft den 1 januari 2001, genomfördes EG-direktivet 1999/93/EG om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer. Lagen gäller sådana certifikatutfärdare som är etablerade i Sverige och utfärdar kvalificerade certifikat till allmänheten. En definition av en kvalificerad elektronisk signatur lämnas i lagens 2 §. Post- och telestyrelsen (PTS) är tillsynsmyndighet för lagen om kvalificerade elektroniska signaturer. PTS har på regeringens uppdrag tagit fram rapporter om elektroniska signaturer, inte enbart kvalificerade, samt har en referensgrupp för frågor om elektroniska signaturer. PTS har också i regleringsbrev för år 2005 fått i uppdrag att analysera Europeiska kommissionens kommande översyn av hur Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/93/EG om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer fungerar samt utvärdera behovet av svenska åtgärder. Uppdraget skall redovisas senast den 30 december 2005.

I sammanhanget kan också nämnas att inom ramen för det svenska ordförandeskapet år 2003 för Nordiska ministerrådet för informationsteknik tog Sverige initiativ till ett projekt kring digitala signaturers interoperabilitet i Norden.

När det gäller frågan om kryptering och exportkontrollregimen Wassenaar, som bildades år 1996 och består av 33 medlemsländer, kan utskottet konstatera att regimen varit utsatt för översyn, den senaste så sent som år 2003. Syftet med denna regims verksamhet är att bidra till regional och internationell säkerhet och stabilitet genom att främja transparens och ett ansvarsfullt agerande rörande överföringar av konventionella vapen och produkter med dubbla användningsområden och därigenom undvika att bidra till destabiliserande ansamlingar.

Som framgått ovan pågår översynsarbeten med frågor rörande elektroniska signaturer. Utskottet anser därför att något initiativ i denna fråga inte är påkallat och avstyrker *motionerna 2003/04:T561 (fp) yrkande 2 och 2004/05:T466 (fp) yrkandena 4 och 5*.

I motion 2004/05:T299 (s) föreslås att ett *nationellt kompetenscentrum i IT-säkerhet* förläggs till Linköping. Utskottet anser att det inte bör ankomma på riksdagen att fatta beslut i denna fråga. *Motion 2004/05:T299 (s)* avstyrks därmed.

Internet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet vill framhålla det betydelsefulla arbete som genomförts när det gäller att skydda barns integritet när de använder Internet. Utskottet utgår ifrån att detta arbete vidareutvecklas och att nödvändiga ytterligare initiativ tas när så anses påkallat. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen på området. Utskottet lyfter också fram frågan om barnpornografi på nätet. Utskottet utgår ifrån att regeringen följer utvecklingen med barnpornografi på nätet mycket noga och vidtar erforderliga åtgärder för att kraftfullt markera riksdagens och regeringens tydliga avståndstagande från detta. Motionsförslaget om barnskydd på Internet torde till huvudsaklig del bli tillgodosett. Övriga motionsförslag avstyrks.

Jämför reservation 7 (m).

Motionsförslag

I *motion 2003/04:T293* av *Sverker Thorén (fp)* anføres att *webbadresser* alltid skall kompletteras med postadress och/eller telefonnummer. Motionären motiverar detta med att Sverige i dag är ett datoriserat land, där många har en dator i arbetet eller hemmet. Information från verk, myndigheter och privata företag sänds ibland ut utan att annat anges än en webbadress. Även i många andra sammanhang förekommer enbart en webbadress. Det finns dock ett stort antal människor, särskilt bland äldre, som förlitar sig till vanlig post och telefon. För dessa är det svårt att komma i kontakt med informationsgivaren. Motionären föreslår därför att en översyn görs av de regler som styr statens myndigheter och verk samt företags skyldighet i denna fråga och att riksdagen skall uttala att webbadress alltid skall kompletteras med postadress och/eller telefonnummer.

I *motion 2003/04:T344* av *Peter Pedersen m.fl. (v, kd, c, mp)* föreslås att riksdagen begär att regeringen överväger inrättandet av ett Internetråd eller motsvarande i syfte att *skydda barns integritet*, intressen och hälsa från skadlig inverkan och utnyttjande via Internet. Enligt motionärerna är Internet förvisso en fantastisk källa till kunskap och utbyte av kunskap och erfarenheter i ett otal ämnen. Tyvärr är pornografin mycket frekvent på olika hemsidor i cybervärlden, där även barnpornografi läggs ut. Den som skriver ned ett ord/begrepp som anspelar på sex och pornografi får ett otal träffar på de olika sökmotorerna. Pornografi är inte förbjudet, men dess innehåll och budskap lämpar sig definitivt inte för barn.

Genom att skriva ett ”runt ord” på sökfunktionen kan även barn mycket lätt komma in på grova porrsidor där man redan på entrésidan möts av bilder med alla varianter av sex. Det krävs ibland att den som kommer till en porr-sida skall intyga att han eller hon är vuxen/myndig för att gå vidare, och

ibland ges det sken av att det finns en vuxenkontroll. Men det verkar mest vara ett spel för galleriet, och dessa spärrar passeras lätt av den som så önskar. För barn kan det vara nog att få se de grova porrbilder som finns redan på en hemsidas entrésida för att de skall ta skada och lida framtida men.

I *motion 2003/04:N248* av *Bo Lundgren m.fl. (m)* pekar Moderata samlingspartiet på *självreglering och Internet*. I motionen framhålls att en central fråga är att låta Internet fortsätta att växa på ett sätt som uppmuntrar innovation, entreprenörskap och nyskapande. Ett slående exempel på politisk klåfingrighet är det utredningsförslag som föreslår att Post- och telestyrelsen skall överta administrationen av .se-domänerna, som i dag sköts genom självreglering av Stiftelsen för Internetinfrastruktur (II-stiftelsen), via Network information centre Sweden AB (NIC-SE). Statens roll bör minimeras, och statliga ingripanden bör endast införas om det är särskilt påkallat och tydliga effekter kan garanteras (*yrkande 20*).

Utskottets ställningstagande

Webbadresser

Utskottet kan se fördelar med att adressuppgifter med webbadress även omfattar uppgifter om postadress och telefonnummer. Utskottet utgår ifrån att de myndigheter som inrättats för att vara pådrivande och stödjande i utvecklingen av elektroniska tjänster arbetar med dessa frågor. Så t.ex. skall den s.k. 24-timmarsdelegationen vara pådrivande i utvecklingen och användandet av elektroniska tjänster inom offentlig verksamhet som kan skapa mervärde för medborgare och företag. Även den s.k. e-nämnden, som inrättades den 1 januari 2004, har till uppgift att stödja utvecklingen av ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter respektive mellan myndigheter och enskilda.

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrks därmed *motion 2003/04:T293 (fp)*.

Barnskydd på Internet

Utskottet vill framhålla den mycket centrala frågan som väcks i *motion 2003/04:T344* (v, kd, c, mp) om att skydda barns integritet när de använder Internet. Utskottet ser därför med tillfredsställelse på att Medierådet, vars formella namn är Rådet mot skadliga våldskildringar, i tilläggsdirektiv (dir. 2003:75) fått en tydligare inriktning på barns och ungas mediekonsumtion och situation i det nya medielandskapet. Rådet skall ägna våldsskildringar och pornografi särskild uppmärksamhet och ha ett tydligt genusperspektiv på sitt arbete.

Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram det stora europeiska projekt för säkrare användning av Internet bland barn och ungdomar som startade i september 2002. Projektet, som inriktar sig på information och utbildning, går under namnet SAFT (Safety, Awareness, Facts and Tools). Inom ramen för detta projekt har Medierådet i samverkan med IT-branschen sammanställt en

guide på svenska, arabiska, persiska, turkiska och serbokroatiska med råd till föräldrarna om en säkrare Internetanvändning. Guiden har spridits i nära 100 000 exemplar, men finns också på nätet. Guiden manar till dialog, delaktighet och uppmuntran, men även till regler. Budskapet är att det är bra för både föräldrar och barn att tillsammans upptäcka Internet, men också att det är viktigt att t.ex. vara återhållsam och medveten när man lämnar ut personlig information. Föräldraguiden finns på www.saftonline.se eller via www.itforetagen.se.

I januari 2005 har Medierådet också lanserat ett interaktivt utbildningspaket om säkrare användning av Internet. Utbildningspaketet vänder sig till barn, lärare och föräldrar. Det är ett startpaket för 8–10-åringar eller nybörjare, som kan användas både i skolan och i hemmen.

Utskottet vill framhålla det betydelsefulla arbete som genomförts när det gäller att skydda barns integritet när de använder Internet. Utskottet utgår dock ifrån att detta arbete vidareutvecklas och att nödvändiga ytterligare initiativ tas när så anses påkallat. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen på området.

Mot bakgrund av det anförda torde *motion 2003/04:T344 (v, kd, c. mp)* till huvudsaklig del bli tillgodosedd. Motionsyrkandet avstyrks följaktligen.

I sammanhanget vill utskottet också fästa uppmärksamhet på det växande problemet med *barnpornografi på nätet*. Utskottet kan därvid konstatera att bl.a. Storbritanniens största Internetoperatör British Telecom blockerar webbplatser med barnpornografi sedan sommaren 2004. Även i Norge blockerar de största Internetoperatörerna platser med barnpornografi. Enligt utskottets mening är detta lovvärda initiativ.

Utskottet utgår ifrån att regeringen följer utvecklingen med barnpornografi på nätet mycket noga och vidtar erforderliga åtgärder för att kraftfullt markera riksdagens och regeringens tydliga avståndstagande från detta. Regeringen bör också pröva om det är möjligt att förmå Internetoperatörerna att ta initiativ i enlighet med vad som bl.a. skett i Storbritannien och Norge. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av utvecklingen och vilka initiativ som planeras på området.

Självreglering och Internet

Utskottet vill framhålla att regeringen verkar för en internationalisering av ansvar och befogenheter över centrala funktioner för Internet. Regeringen har arbetat aktivt för detta i GAC (Governmental Advisory Committee), den mellanstatliga rådgivande kommittén till ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers). Med anledning av de frågor som tas upp i *motion 2003/04:N248 (m)* kan utskottet konstatera att regeringen utrett frågan om .se-domänerna. Betänkandet *Toppdomän för Sverige (SOU 2003:59)*, som har remissbehandlats, bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I sammanhanget kan nämnas att Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) i sin uppföljningsrapport av IT-politiken tagit upp ett antal rekommendationer rörande den fortsatta utvecklingen inom tillgänglighetsområdet.

ITPS rekommenderar bl.a. att regeringen avvaktar med olika typer av ingripanden på marknaden och stimulerar till självreglering. ITPS pekar även på att det är önskvärt med dialoger mellan aktörerna och att dessa leder fram till balanserade lösningar, där slutanvändarnas perspektiv beaktas.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks *motion 2003/04:N248 (m) yrkande 20*.

Forskning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet understryker den stora betydelsen som forskningen har för att stärka informations- och kommunikationsteknikens möjligheter att bidra till tillväxt och sysselsättning. Det bör dock inte ankomma på riksdagen att i detta sammanhang peka ut och bedöma olika satsningar i landet. Motionsförslagen avstyrks.

Motionsförslag

I *motion 2003/04:T459* av *Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s)* anføres att Internet City är ett nätverk som består av ca 70 företag i Växjöregionen med aktiv inriktning på IT. Nätverkets uppgift är att stärka tillväxtförutsättningarna och affärsmöjligheterna för företagen samt trygga kompetensförsörjningen och behovet av FoU-verksamhet. Verksamheten bygger på forskning, kunskapspridning och entreprenörskap. Det är angeläget att denna verksamhet ges goda förutsättningar att utvecklas ytterligare eftersom detta är ett viktigt framtidsområde inte bara för Kronoberg utan för hela Sverige. Motionärerna understryker vikten av att det blir ett prioriterat område i kommande forskningssatsningar.

I *motion 2004/05:T466* av *Christer Winbäck m.fl. (fp)* anføres bl.a. att den informationsinriktade utbildning som genomförs i högskolor och universitet bör inventeras. Offentligt stödd forskning och utveckling på området bör kartläggas, och en utveckling är nödvändig. Man bör skapa utvecklingsmiljöer mellan det offentliga och näringslivet, där framsteg för såväl offentlig sektor som nytta för näringslivet kan ske. Integration av tjänster mellan myndigheter och företag kan vara ett lyft för båda parter (*yrkande 27*).

Utskottets ställningstagande

Med anledning av motionsförslagen vill utskottet understryka den stora betydelsen som forskningen har för att stärka informations- och kommunikationsteknikens möjligheter att bidra till tillväxt och sysselsättning. Det bör dock inte ankomma på riksdagen att i detta sammanhang peka ut och bedöma olika satsningar i landet.

Utskottet vill vidare hänvisa till att av budgetpropositionen för år 2005 (prop. 2004/05:1 utg.omr. 22) framgår att Vinnova tilldelats 50 miljoner kronor för främjande av nya mobila tjänster. Anslaget skall användas för stöd till utvecklings- och testmiljöer av IT-baserade tjänster och för utveckling av plattformar kopplade till teknik med hög överföringskapacitet, bl.a. bredbandsteknik och 3 G, samt stöd för kommersialiseringar i anslutning till detta. Vidare har 50 miljoner kronor tilldelats för satsningar med inriktning mot nano- och mikroelektronik och internationellt samarbete för att stärka ett strategiskt svenskt deltagande inom IT- och telekomområdet.

Enligt vad utskottet erfarit har Vinnova gett Uppsala universitet uppdraget att bygga upp ett nationellt IT-användarcentrum (Nita) för kunskapsutbyte rörande IT-användning mellan forskarsamhället, näringslivet, offentlig sektor och andra med professionellt intresse av att främja en användarinriktad IT-utveckling. I sammanhanget kan också nämnas att Vinnova tillsammans med fyra andra myndigheter i uppdrag den 15 april 2004 av regeringen har utarbetat ett förslag till en nationell strategi för säkerhetsforskning. Uppdraget har slutrapporterats den 31 december 2004.

Utskottet vill i sammanhanget också peka på vad kommissionen i dokument (2004) 757 från november 2004 om det europeiska informationssamhället efter år 2005 anför om forskning. Kommissionen anser att IT-forskningen är mycket viktig, och FoU-verksamheten är avgörande för informations- och kommunikationsteknikens bidrag till produktivitetsökningen. Kommissionen har redan lagt fram riktlinjer för Europeiska unionens framtida politik för stöd till sådana forskningsinsatser.

När det gäller forskningspolitiska IT-frågor är utskottet inte främmande för att sådana frågor också kan komma att behandlas i regeringens forskningsproposition som aviserats våren 2005.

Med hänvisning till vad som ovan anförts avstyrker utskottet *motionerna 2003/04:T459 (s) och 2004/05:T466 (fp) yrkande 27.*

Öppna och fria programvaror

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ser positivt på det arbete som genomförts på området och förutsätter att erforderliga konkurrensfrämjande initiativ tas på programvarumarknaden i den offentliga förvaltningen. Motionsförslaget avstyrks.

Jämför reservation 8 (v, c, mp).

Motionsförslag

I *motion 2003/04:T405* av *Gustav Fridolin (mp)* anfördes att en öppen programvara är ett datorprogram eller operativsystem där källkoden finns fritt tillgänglig. Källkoden är den logik som bygger upp ett program och som behövs

för att kunna göra förändringar. Öppna programvaror är ofta gratis och finns att hämta från Internet. Utvecklingen sker av både ideella krafter och kommersiella företag som IBM och Sun. Det finns olika licensavtal för öppna programvaror. Det vanligaste är att vem som helst som önskar får lov att använda källkoden, men att produkter som utgått från den inte får lov att säljas vidare som slutna programvara.

Ett annat vanligt licensavtal tillåter att källkoden används hur som helst utan begränsningar. Det gör att det finns öppen källkod i alla stora operativsystem i dag, inklusive Microsofts och Apples. Öppna programvaror har länge funnits som en naturlig del av Internet, och en majoritet av alla webbservrar kör i dag med något av de öppna operativsystemen. Statskontoret har i en förstudie om öppen programvara tittat på vilka positiva och negativa effekter ett införande av öppen programvara skulle kunna ha inom den offentliga förvaltningen i Sverige. I motionen föreslås att en utredning görs kring öppna programvaror i offentlig förvaltning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat frågor om öppna och fria programvaror. Vid den senaste behandlingen våren 2003 (bet. 2002/03:TU6) upprepade utskottet tidigare ställningstaganden i denna fråga. Utskottet ansåg bl.a. att det är viktigt att Sverige som ett av världens ledande IT-länder lägger stor vikt vid att följa upp lagstiftningen om immaterialrättigheter och motverkar olovligt utnyttjande av datorprogram. Utskottet förutsatte att staten som en viktig datoranvändare är ett föredöme när det gäller kontroll och ansvarsfull hantering av licensierade programvaror. Samtidigt är det angeläget att regelverket förenklas, menade utskottet.

I frågan om fri programvara ansåg också utskottet att det inte bör ankomma på riksdagen att behandla frågor kring utveckling och användning av olika typer av programvaror. Det får förutsättas att de myndigheter som har ansvar för IT-användningen följer utvecklingen på området och tar de initiativ som kan anses påkallade.

Utskottet kan i det sammanhanget framhålla att Statskontoret i ett egeniniterat uppdrag följt upp sin tidigare genomförda rapport om öppen programvara. Statskontoret har inhämtat erfarenheter kring öppen programvara inom svensk offentlig förvaltning och presenterar resultatet i en rapport (2004:21) Öppen programvara – erfarenheter av produkter som bygger på öppen källkod inom förvaltningen. Utifrån uppdraget har projektet genomfört erfarenhetsinsamling och temamöten inom områden såsom kontorsprogram, webbapplikationer, portaler samt operativsystem och databaser.

Samtidigt med detta arbete har en arbetsgrupp inom Statskontoret tagit fram en upphandlingspolicy för programvara (inklusive öppen programvara). Denna används, om tillämpligt, i Statskontorets ramavtalsupphandlingar av IT-produkter och tjänster.

Utskottet ser positivt på det arbete som genomförts av Statskontoret på området och förutsätter att erforderliga konkurrensfrämjande initiativ tas på programvarumarknaden i den offentliga förvaltningen.

Med hänvisning till vad utskottet nu anfört avstyrks *motion 2003/04:T405 (mp)*.

Nationella standarder

Utskottets förslag i korthet

Utskottet noterar att regeringen uppmärksammat frågor av det slag som tas upp i motionen. Något särskilt uttalande med anledning av motionsförslaget anser utskottet därför inte vara påkallat. Motionsförslaget avstyrks därmed.

Motionsförslag

I *motion 2003/04:T561* av *Eva Flyborg m.fl. (fp)* anføres att IT-kommissionen har avvecklats. Detta är i sig inget uppseendeväckande, eftersom det redan från början var en tillfällig inrättning som bytt skepnad och uppdrag vid flera tillfällen under sin existens. Det uppstår dock något av ett vakuum i dess spår. I dag saknas ett nationellt, övergripande ansvar för strategiska frågor om innehållsstandarder m.m. Som ett exempel kan nämnas att vid försöken att bygga upp ett system för säker informationsöverföring mellan landets sjukhus var ett av de problem som ännu inte lösts att det inte finns några standarder för journalskrivning. När det gäller tekniska standarder för kommunikation finns ett tydligt ansvar, men för informationsinnehållet saknas detta ansvar. Det betyder också att de standarder som utvecklas, t.ex. för elektronisk offentlig upphandling, inte tas till vara på det sätt som är önskvärt. Detta är ett problem som regeringen bör göras uppmärksam på (*yrkande 4*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har erfarit att Statskontoret har i uppdrag att ta fram ett program för IT-standardisering. Programmet verkar för att svensk, europeisk och internationell IT-standard utvecklas för marknadens behov och främjar en öppen och säker infrastruktur i statsförvaltningen. Projektet samordnar Statskontorets medverkan i externt standardiseringsarbete i tekniska kommittéer vid Standardiseringen i Sverige (SIS) och Informationstekniska standardiseringen (ITS) och i europeisk och internationell standardisering, främst med det europeiska standardiseringsorganet CEN. Programmet arbetar med förslag till formella standarder och bakgrundsarbete för förvaltningsgemensamma normer och riktlinjer samt anslutande råd, anvisningar och information på IT-området. Detta inkluderar etablering, spridning och erfarenhetsåterföring.

I programmet ingår att verka för att språkliga och kulturella skillnader beaktas i standarder på IT-området, inklusive rekommendationer för praktisk tillämpning, informationsspridning och erfarenhetsutbyte. I anslutning till detta gavs under år 2004 ett särskilt uppdrag åt Nämnden för elektronisk förvaltning (e-nämnden) att utarbeta förslag till riktlinjer för teckenuppsättning(ar) för namn för statsförvaltningen.

Utskottet vill i sammanhanget också uppmärksamma att den IT-politiska strategigrupp, som påbörjade sitt arbete under hösten 2003, har startat arbetsgrupper för IT i vård och omsorg, IT i skolan, infrastruktur och bredband samt IT och telekommunikation. Vidare har utskottet erfarit att Socialstyrelsen fått ansvar för nationella standarder för hälso- och sjukvårdssektorn.

Som framgått ovan har regeringen uppmärksammat frågor av det slag som tas upp i motionen. Något särskilt uttalande med anledning av motionsförslaget anser utskottet därför inte vara påkallat. *Motion 2003/04:T561 (fp) yrkande 4* avstyrks därmed.

Konkurrensfrågor inom teleområdet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen på marknaden för fast telefoni och redovisar utvecklingen på området till riksdagen. Uttalanden i fråga om konkurrensen inom mobiltelefoni får anstå till dess den aviserade redovisningen av konkurrenssituationen föreligger. Utskottet anser att den aviserade avstämningen av myndighetsstrukturen bör avvaktas innan utskottet uttalar sig i denna fråga. Motionsförslagen avstyrks.

Jämför reservation 9 (m, fp, kd, c).

Motionsförslag

Konkurrensen inom fast telefoni

I två motioner av Johnny Gylling m.fl. (kd) 2003/04:T560 yrkande 16 och 2004/05:T459 yrkande 18 tas frågan om konkurrensen inom fast telefoni upp. I motionerna framhålls att den avreglerade telefonimarknaden har betytt oerhört mycket för Sveriges utveckling de senaste tio åren. Alla parter på telemarknaden har tjänat på konkurrensutsättningen och etableringen av flera mobiltelefonioperatörer i Sverige.

Många teleoperatörer har gett sig in på marknaden för fastnättelefoni och konkurrerar med Telia Sonera, som äger och kontrollerar i princip alla accessnät. Tyvärr innebär detta ensidiga ägande att konkurrensen är bristfällig. Sedan januari 2001 gäller EU-förordningen om lika tillträde till accessnätet, men i och med höga avgifter för operatörer som vill ha tillträde till nätet finns risken att konkurrensen inte fungerar på tillfredsställande sätt. Post- och tele-

styrelsen (PTS) har till uppgift att bevaka denna typ av frågor. Den kritik Kristdemokraterna tidigare framfört kvarstår, då det fortfarande finns klagomål från övriga operatörer om att det är både dyrt och svårt att få tillgång till accessnätet. Även det faktum att många kunder som bytt teleoperatör tvingas ha två fakturor gör att konkurrensen inte fungerar tillfredsställande. Regeringen måste uppmärksamma dessa problem och ge PTS de verktyg som behövs för att ingripa.

Konkurrensen inom mobiltelefoni

I motion 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl (fp) framhålls konkurrensen inom mobiltelefoni. I motionen framhålls att Sverige är ett ledande mobiltelefonland. Tyvärr är konkurrensen fortfarande mycket begränsad. Kostnaderna för mobilsamtal, SMS-meddelanden och andra mobiltelefonitjänster är fortfarande betydligt högre i vårt land än i våra grannländer. Detta måste snarast åtgärdas genom en mer effektiv konkurrensövervakning. Det är över huvud taget mycket svårt för den enskilde konsumenten att kunna jämföra olika delar av prissystemet för att därmed kunna göra en helhetsbedömning av affärsuppgörelsen med leverantören (*yrkande 12*).

Konkurrensverket som övervakare

I motion 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl (fp) tas också frågan om Konkurrensverket som övervakare upp. I motionen anförts att i regeringens proposition (prop. 2002/03:110) Lag om elektronisk kommunikation m.m. föreslogs att Post- och telestyrelsen (PTS) också skulle kontrollera tillämpning och tvister inom den nya lagens område. I samband med riksdagens behandling av propositionen hävdade Folkpartiet liberalerna – i likhet med flera remissinstanser – att det är ett principiellt problem med att samla normerande, verkställande och dömande funktioner inom en och samma myndighet. Starka skäl talade redan då för att ge Konkurrensverket uppgiften att kontrollera tillämpning och bedömning av tvister inom lagens område. Arrangemanget med PTS som ansvarig även för detta sågs som tidsbegränsat. Det är nu dags att skilja de olika funktionerna åt och att lägga den kontrollerande funktionen på Konkurrensverket (*yrkande 11*).

Utskottets ställningstagande

Konkurrensen inom fast telefoni

Inledningsvis vill utskottet framhålla att på marknaden för abonnemang för fast telefoni har det tidigare i praktiken inte existerat någon konkurrens. Genom den nya lagen (2003:389) om elektroniska kommunikationer, som trädde i kraft den 25 juli 2003, kan en början till förändring av konkurrensituationen noteras.

Utskottets principiella inställning är att marknads aktörer skall agera så att konkurrensen främjas. Genom tillämpningen av den nya lagen och Post-

och telestyrelsens (PTS) fortsatta tillsyn på området utgår utskottet ifrån att konkurrensen på marknaden för abonnemang för fast telefoni kommer att öka successivt. Utskottet är dock inte främmande för att ytterligare åtgärder kan komma att behövas för att skärpa konkurrensen på marknaden för fast telefoni. Utskottet avstår dock för vidare uttalanden i denna fråga i avvaktan på den redovisning av konkurrenssituationen som PTS på uppdrag av regeringen skall genomföra till den 30 juni 2005. Redovisningen, som skall omfatta konkurrenssituationen på olika delmarknader inom området elektronisk kommunikation, däribland tillträde till accessnätet, särskilt i fråga om hinder för marknadstillträde samt arten och omfattningen av de klagomål som framförts till operatörer och till myndigheten, torde ge anvisningar för statmakernas eventuella agerande i denna fråga.

Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen på marknaden för fast telefoni och redovisar utvecklingen på området till riksdagen. Mot bakgrund av vad utskottet anfört torde *motionerna 2003/04:T560 (kd) yrkande 16* och *2004/05:T459 (kd) yrkande 18* till huvudsaklig del bli tillgodosedda och avstyrks därmed.

Konkurrensen inom mobiltelefoni

Utskottet vill framhålla att Post- och telestyrelsen (PTS) tidigare har konstaterat att de fortsatt höga priserna på SMS pekar på brister i marknadens funktionssätt och att det finns utrymme för en ökad priskonkurrens. Utskottet anser i likhet med regeringen att detta fortfarande är en giltig slutsats.

Utskottet vill i fråga om konkurrensen inom mobiltelefonin även här hänvisa till den redovisning av konkurrenssituationen på olika delmarknader som PTS skall genomföra till den 30 juni 2005. Utskottet utgår ifrån att det av redovisningen kommer att framgå om konkurrensen inom mobiltelefoni, i enlighet med vad som efterfrågas i motionen, inte fungerar tillfredsställande. Överväganden om initiativ i fråga om konkurrensen inom mobiltelefoni får därför anstå till dess redovisningen av konkurrenssituationen föreligger.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks därmed *motion 2004/05:T466 (fp) yrkande 12*.

Konkurrensverket som övervakare

Utskottet vill framhålla, i likhet med tidigare uttalanden, att när det gäller myndighetsorganisationen inom området för elektronisk kommunikation är en bärande tanke bakom det EG-rättsliga regelverket att i takt med att konkurrensen utvecklas skall särslagstiftningen ge vika för den generella konkurrenslagstiftningen. Den nya lagstiftningen innebar ett närmande mot konkurrenslagstiftningen, med en gradvis övergång till generell konkurrenslagstiftning på området, samtidigt som Sveriges särskilda förutsättningar måste beaktas, såsom vårt lands geografiska särprägel med stor glesbygd.

I den situation som rådde vid tidpunkten för lagens genomförande bedömde utskottet att det krävdes en särreglering för att främja att marknaden för elektronisk kommunikation skulle fungera effektivt. Utskottet ansåg att Post-

och telestyrelsen (PTS) hade den särskilda och djupa kunskapen om de tekniska, ekonomiska och andra förutsättningar som råder på de här aktuella marknaderna.

Utskottet är alltjämt av den uppfattningen och vill med anledning av motionen erinra om att en avstämning med analys av hur den bedömda ordningen har fungerat kommer att ske senast två år efter det att lagen trätt i kraft, dvs. i juli 2005. Avstämningen skall följa upp hur myndighetsstrukturen har fungerat och om det konstateras att ett behov av förändringar föreligger så bör frågor om en funktionsuppdelning kunna övervägas. I avstämningen ingår även att se över om regelverket är utformat så att en effektiv, rättssäker och ändamålsenlig myndighetsstruktur främjas.

Utskottet anser för sin del att resultatet av den ovan beskrivna avstämningen bör avvaktas innan utskottet uttalar sig i denna fråga. *Motion 2004/05:T466 (fp) yrkande 11* avstyrks därmed.

Mobiltelefonföretäckning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att det är viktigt att hela landet ges en tillfredsställande mobiltelefonföretäckning. Utskottet utgår därför ifrån att ett lämpligt ersättningssystem finns på plats samtidigt som det nuvarande analoga mobiltelefonsystemet NMT mönstras ut, likaså att PTS verkar för att 3 G-operatörerna tar sitt fulla ansvar att täcka den utlovade andelen av Sveriges befolkning. Motionsförslagen avstyrks därmed.

Jämför särskilt yttrande 2 (fp).

Motionsförslag

I *motion 2004/05:T265* av *Inger Lundberg m.fl. (s)* anförs att den mobila telefonin har utvecklats dramatiskt under den senaste tioårsperioden. I dag har mer än tre fjärdedelar av medborgarna en mobiltelefon. Mobiltelefonin har också ändrat vårt sätt att se på tillgänglighet. Mobiltelefonin har blivit en del av de flesta människors vardag. Det innebär att människor i de flesta fall förutsätts vara nåbara, oberoende av var de befinner sig.

Det nya sättet att se på mobiltelefonin innebär samtidigt att frustrationen är stor över att utbyggnaden av näten inte står i paritet med människors behov av att använda telefonerna. GSM är det dominerande systemet för mobiltelefoni i dag. Det finns tre operatörer som har licens för att driva egna nät: Telia, Comviq och Vodafone. Omfattande resurser har satsats på att bygga näten. I stället för att näten kompletterar varandra löper de i många fall parallellt, och stora delar av Sveriges yta saknar täckning. Det gäller både glesbygdsområden och ganska befolkningstäta områden.

Kommunikationsbehoven utvecklas starkt inom sektorer där de anställda inte är knutna till tätorter. En skogsarbetare, lantbrukare, ett vårdbiträde eller en långtradarchaufför behöver vara tillgängliga i sitt arbete. Var och en av oss vill ha möjlighet att bli nådd på skogspromenader, på väg eller tåg eller i andra situationer utanför den egna bostaden.

Ansvar för att utveckla infrastrukturen för mobil telefoni har åvilat operatörerna själva. Från att NMT-nätet har relativt hög täckning, 85 % av Sveriges yta, har de nyare systemen hög teknisk kapacitet, men mer begränsad täckning. Erfarenheterna av utbyggnaden av de olika systemen kan tala för att det i ett så vidsträckt land som Sverige finns skäl för en starkare samhällelig samordning av utbyggnaden av näten än som hittills kommit till stånd. Ett sätt att gå till väga vore att ge länsstyrelser och kommuner en mer aktiv roll också i planeringen av mobil telefoni. Detta finns skäl att beakta när nu operatörerna visat att de på egen hand inte förmår att ens nå upp till de krav som ställs i 3 G-licenserna. Motionärerna menar att det finns skäl att utreda hur tillgången på mobil telefoni skall tillgodoses också utanför de områden där människorna är folkbokförda.

I *motion 2004/05:T268 av Ola Sundell (m)* anføres att det inom de areella näringarna som renskötsel och skogs- och jordbruk finns en stor oro inför övergången till ny teknik för trådlösa kommunikationer. Den nya lagen för elektronisk kommunikation beaktar inte i tillräcklig grad de särskilda behov som finns i glest befolkade områden i vårt land. En ny lag måste bättre säkra möjligheterna att kommunicera via mobiltelefon.

Inom två till tre år kommer NMT 450-nätet att stängas av enligt mångas bedömning. De samlade GSM-näten har i dag helt naturligt stora luckor i sin geografiska täckning. Vilken täckning 3 G (UMTS)-näten kommer att erbjuda är osäkert. Många experter menar att möjligheten att kommunicera i skogsteräng utanför basernas omedelbara närhet kommer att vara i stort sett obefintlig eftersom de höga radiofrekvenserna har dåliga vågutbredningsegenskaper när de träffar vegetation.

En viktig del i det IT-politiska målet är tillgänglighet. Det IT-politiska målet innefattar en bedömning att hushåll och företag i alla delar av landet inom de närmaste åren bör få tillgång till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Detta skall i första hand ske i marknadens regi. Bedömningen är vidare att staten dock har ett övergripande ansvar att se till att IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet finns tillgänglig i hela landet. Konkurrensneutralitet och mångfald på näten skall främjas genom statliga insatser och regler. Statens övergripande ansvar kommer till direkt uttryck genom särskilda ekonomiska stödåtgärder för bredband i glest befolkade delar av landet.

Tillgång till mobil trådlös kommunikation för människor i glesbygd är nästan viktigare än i tätbebyggda delar av landet. Arbetsmiljöaspekten väger tungt. Att hålla kontakt via e-post och Internet med omvärlden på sin arbetsplats skapar attraktivare arbeten, högre produktivitet och ökad säkerhet. Mot bakgrund av det bör tillgång till telefoni och datakommunikation gälla hela landets yta.

I *motion 2004/05:T285* av *Erling Wälivaara m.fl (kd)* anförts att det analoga mobiltelefonnätet håller på att ersättas med ett nytt. Gammal analog teknik byts ut mot ny digital teknik, en ny teknik som öppnar för helt nya kommunikationsmöjligheter vad gäller moderna bredbandstjänster och som gör det svårare för obehöriga att avlyssna samtalen.

Det nya 3 G-nätet kommer att täcka 98 % av Sveriges befolkning, medan täckningen bara blir 85 % av Sveriges yta. 3 G-nätet kommer inte att ha fullgod täckning i Norrlands inland och glesbygd. Inte heller det nuvarande GSM-nätet fungerar på de flesta ställena i Norrlands inland och glesbygd.

År 2007 skall det nuvarande analoga NMT-nätet släckas ut och ersättas av ett nytt snabbt digitalt mobilnät på samma frekvens som nuvarande NMT-nät. Goda kommunikationer i Norrlands inland och glesbygd är viktigt inte minst för skogsnäringen. Ofta jobbar en skogsarbetare ensam i sin maskin. En fungerande kommunikation med omvärlden är en personlig trygghets- och säkerhetsfaktor för arbetaren. Eftersom det nya digitala nätet inte kommer att täcka mer än 85 % av Sveriges yta borde enligt vår mening det analoga NMT-nätet av säkerhetsskäl få vara kvar även efter år 2007 i de landsdelar där 3 G-nätet inte kommer att byggas ut.

I *motion 2004/05:T356* av *Karl Gustav Abramsson (s)* anförts att ett fungerande mobiltelefonisystem är en viktig fråga för olika näringsverksamheter som t.ex. gruvnäringen och skogsindustrin. Stora delar av avverkningarna dirigeras på ena eller andra sättet via det mobila nätet. Det är också viktigt från säkerhetssynpunkt att det finns ett väl fungerande mobilt nät för dem som har sitt arbete i skogen och för dem som vistas där på fritiden, inte minst då turismen är och kommer att bli en allt viktigare näring i landet. Dessutom måste alla hushåll kunna ha samma möjligheter att ta del av den service som modern telefoni erbjuder.

För att Sveriges basnäringar skall kunna finnas kvar och utvecklas krävs det att telekommunikationerna i hela Sverige fungerar. Det gamla NMT-nätet täcker hela landet. Telias tillstånd för NMT 450 går ut 2007, varefter marknaden skall svara för uppbyggnaden av telenätet. Kravet på nuvarande GSM är att det måste täcka 80–90 % av befolkningen och på 3 G att det ska täcka tätbebyggda områden. Det innebär att efter år 2007 kommer stora delar av Sverige att inte ha mobiltelefoni. Det gäller inte bara norra Sverige, utan även stora, gles bebyggda delar i landets södra delar.

Krafttag måste därför vidtas så att ett fungerande mobilnät blir en rättighet för alla. Det är angeläget att följa upp att gällande koncessioner om täckning fullföljs. Att ha kvar och underhålla NMT-nätet inom områden med få boende blir med all säkerhet dyrt. Om inte avtalen med operatörerna ger alla i landet likvärdiga kommunikationer måste detta lösas med samhällsinsatser.

I *motion 2004/05:T385* av *Agneta Lundberg* och *Göran Norlander (s)* anförts att det i Sverige finns ett modernt mobiltelefonnät som fungerar tillfredsställande för många, men som är inriktat på tätorter och de stora trafiklederna. Dessvärre fungerar inte nätet lika bra i inlandet och glesbygden, vilket är ett stort problem för befolkningen i dessa områden, inte minst vid akuta olyckor

eller liknande när man måste kunna få snabb kontakt. Ur ett trygghetsperspektiv är detta förkastligt. En annan aspekt är att ett fungerande mobiltelefonnät är en viktig förutsättning för att man effektivt skall kunna utöva yrkesverksamhet. Många av mobiltelefonföretagarna lockar med förmånliga priser på telefoner med ett visst abonnemang, och inte sällan saknar dessa abonnemang täckning när man kommer utanför tätorten. Ur ett regionalpolitiskt perspektiv är detta mycket viktigt. Ett fungerande mobilnät måste komma hela landet till del för att alla skall kunna ha samma förutsättningar att använda mobiltelefonnätet.

I *motion 2004/05:T391* av *Lennart Klockare* och *Karin Åström (s)* anförs att i ett län som Norrbotten med en yta som motsvarar en fjärdedel av landets yta ställs extra höga krav på en bra mobiltäckningsgrad. Det finns många personer och näringar som använder sig av de norrbottniska vägarna, bl.a. för timmer- och godstransporter men även för biltestverksamhet och många andra verksamheter. Det finns stora geografiska områden som har stora brister i täckningen. Till exempel Malmbanan mellan Luleå och Riksgränsen men även E 10 saknar täckning på stora områden. Bristen på täckning gäller inte bara Norrbotten utan stora delar av Norrland.

Med bakgrund av den stora bristen på täckning och de framtida farhågorna om låg täckningsgrad via 3 G är det angeläget att åtgärder vidtas som långsiktigt säkerställer länets och glesbygdens framtida mobila täckningsgrad. Det borde vara möjligt att via NMT 450-nätets infrastruktur klara glesbygdens framtida 3 G-kommunikation till en betydligt lägre kostnad än med konventionell 3 G-utbyggnad, detta beroende på att det behövs avsevärt färre basstationer om man utnyttjar NMT 450-nätet.

I *motion 2004/05:T466* av *Christer Winbäck m.fl. (fp)* anförs att redan när licenserna för att driva det nya mobilnätet med UMTS (eller 3 G) delades ut kritiserade Folkpartiet förfarandet. Regeringen har valt vägen med statlig kontroll och planeringspolitik när det gäller bredbandets infrastruktur, när det gäller digital TV och när det gäller det mesta av socialdemokratisk medie- och IT-politik. Folkpartiet förordade i stället en s. k. auktionsmodell, vilket för övrigt också förordades av statens egen utredare i frågan.

När NMT-nätet inom kort kommer att fasas ut aktualiseras frågan om en fungerande mobiltelefonitäckning i de glesast befolkade delarna av vårt land. Det kommer med stor sannolikhet att visa sig vara för dyrt att ordna 3 G-täckning i dessa områden. Den s.k. WCDMA-tekniken (Wideband Code Division Multiple Access) kan då vara ett effektivt och billigt alternativ, vilket bör beaktas i den fortsatta hanteringen av mobiltelefoniutbyggnaden (*yrkande 10*).

I *motion 2004/05:N254* av *Yvonne Ångström m.fl. (fp)* anförs bl.a. att det är viktigt att alla i Sverige på den avreglerade telemarknaden får tillgång till telefoni till rimliga priser. Det har visat sig att mobiltelefonitäckningen är synnerligen dålig på många håll i Sverige, kanske framför allt i Norrlands inland men även på andra håll och också i samband med tågresor. Från säker-

hetssynpunkt är det synnerligen allvarligt att mobiltelefonerna inte fungerar tillfredsställande i olika delar av landet. Det är också en konkurrensnackdel för företagare att de inte kan lita på att de kan nås och nå andra med mobiltelefonen. Det är vår förhoppning att åtgärder vidtas för att förbättra täckningen (*yrkande 10*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat frågor om mobiltelefon-täckningen, senast hösten 2003 i samband med budgetberedningen (bet. 2003/04:TU1). Utskottet anförde då att även med en hög grad av befolkningstäckning finns det betydande landområden som riskerar att sakna en tillfredsställande mobiltelefon-täckning. Utskottet har i tidigare sammanhang betonat vikten av att hela landet – geografiskt sett – får tillgång till mobil kommunikation, inte bara städer och tätorter.

Utskottet utgick också ifrån att ersättningssystemet för NMT 450 skall finnas på plats samtidigt som NMT-systemet mönstras ut. I det sammanhanget ville utskottet betona vikten av att konkurrensförutsättningarna mellan berörda operatörer inte rubbades. Utskottet förutsatte att regeringen noga skulle följa denna fråga.

Utskottet är alltjämt av denna uppfattning.

I fråga om utfasningen av NMT 450 har utskottet erfarit att Post- och telestyrelsen (PTS) bjudit in operatörer att ansöka om ett nationellt tillstånd för digital mobiltelefoni i 450 MHz-bandet. Det nya mobilsystemet skall uppfylla behoven av mobiltelefoni i glesbygd och ersätta det analoga NMT 450 när det gäller taltjänster. Ett digitalt system ger också goda förutsättningar för data-tjänster. Målet är att få lika bra täckning som med dagens NMT, men med modern teknik.

GSM, UMTS (3 G) och det nya 450-tillståndet kommer att komplettera varandra i fråga om täckning av Sverige. GSM kommer att finnas kvar under en överskådlig tid framöver, och operatörerna gör på marknadsmässiga grunder fortfarande förtätningar i näten. 3 G kommer i huvudsak att finnas där människor har sina stadigvarande bostäder medan 450-tillståndet kommer i huvudsak att täcka glesbygd, vilket bl.a. kan komma glesbygdsnäringar till godo. Nya tekniska möjligheter har också visat sig kunna medge överföring i höga hastigheter så att bredbandiga datatjänster kommer att kunna användas i glesbygd på ett sätt som inte är möjligt i dag. PTS har satt som krav att 80 % av landytan i varje enskilt län skall täckas fr.o.m. den 1 juli 2007. På detta sätt undviks risken att vissa län helt skulle sakna täckning.

Ansökningar och anbud har inlämnats till PTS under februari månad 2005. Den slutna auktionen är nyligen avslutad, och Nordisk Mobiltelefon A/S har lämnat in det högsta budet, 86 miljoner kronor. Bolaget har därför rangordnats högst vid anbudsöppningen som genomfördes den 17 februari 2005. Bolaget tilldelas tillståndet efter betalning av auktionsbeloppet. Detta skall ske senast två veckor efter anbudsöppningen.

När det gäller 3 G-täckningen har Post- och telestyrelsen (PTS) i januari 2005 gjort en sammanställning av täckningen. Av sammanställningen framgår att totalt täcker Telia och Tele 2, som har ett 3 G-tillstånd tillsammans, 86 % av den befolkningstäckning på 8 860 000 personer, som de lovade när de fick tillståndet. Detta är en förbättring av täckningen med 12 % sedan den 31 december 2003, då hela näten enligt operatörernas löften egentligen skulle ha varit klara. Vodafone täcker i dag 84 % av den utlovade befolkningstäckningen på 8 860 000 personer, vilket även Hi3G gör. För Vodafone innebär detta en förbättring av täckningen med 18 % och för Hi3G en förbättring med 16,5 % sedan den 31 december 2003.

Trots förbättrad täckning har 3 G-operatörerna enligt PTS inte uppfyllt sina löften om att täcka 8 860 000 personer av Sveriges befolkning. PTS har arbetat fram en modell som kan användas i arbetet med att utforma förelägganden vid vite. Modellen har varit ute på samråd t.o.m. den 24 februari 2005.

Utskottet vill också erinra om att regeringen den 17 februari 2005 tillsatte en utredning som skall undersöka behovet av ändrade regler för bl.a. masttilldelning i nät för elektroniska kommunikationer. Enligt regeringen ligger det i allmänhetens intresse att utbyggnaden av olika radiobaserade nät sker så effektivt som möjligt för samhället. Det är därför viktigt att befintlig och nytillkommande infrastruktur samutnyttjas i största möjliga utsträckning utan att snedvrیدا konkurrensen. Utredaren har möjlighet att utarbeta lagförslag om man kommer fram till att det behövs.

Som utskottet ser det har de frågor om mobiltelefon-täckningen som tas upp i motionerna uppmärksammats av regeringen och PTS. Utskottet utgår ifrån att ett lämpligt ersättningssystem finns på plats samtidigt som det nuvarande analoga mobiltelefonsystemet NMT mönstras ut, likaså att PTS verkar för att 3 G-operatörerna tar sitt fulla ansvar att täcka den utlovade andelen av Sveriges befolkning.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks *motionerna 2004/05:T265 (s), 2004/05:T268 (m), 2004/05:T285 (kd), 2004/05:T356 (s), 2004/05:T385 (s), 2004/05:T391 (s), 2004/05:T466 (fp) yrkande 10 och 2004/05:N254 (fp) yrkande 10.*

IT-lagstiftning

Utskottets förslag i korthet

Informations- och kunskapssektorn blir alltmer globaliserad. Utskottet anser att det därför är viktigt att lagstiftningen på IT-området utformas med beaktande av europeiskt och internationellt regelverk. Utskottet förutsätter att de frågeställningar som lyfts fram i motionen om ett harmoniserat regelverk uppmärksammas inom ramen för den aviserade avstämningen av gällande ordning

när det gäller elektroniska kommunikationer. Motionsförslaget avstyrks därmed. *Jämför reservation 10 (m).*

Motionsförslag

I motion 2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m) anføres att det är angeläget att den svenska rättsordningen respekteras och att nya regler på IT-området integreras i existerande lagstiftning.

Den snabba tekniska utvecklingen gör också att speciallagstiftning på IT-området riskerar att snabbt bli obsolet. Nationell lagstiftning är ofta opraktisk på IT-området, och det är viktigt att skapa europeiska och internationella regler. Nationella lagar som inte visar tydlig nytta bör därför avskaffas. Lagen om elektroniska anslagstavlor är ett tydligt exempel på en lag som borde upphävas, och de regler som finns däri som kan behövas framdeles bör integreras i den växande mängden andra IT-lagar. Moderata samlingspartiet tar också upp frågan om överregleringen på IT-området inom EU. I många av de europeiska direktiv som införs på IT-området finns utrymme för skillnader i lagstiftning mellan medlemsländerna. Det är viktigt att implementera direktiven på ett sätt som låter marknaden hitta en egen balans och inte införa krångligare eller mer restriktiv lagstiftning än direktiven kräver (*yrkande 14*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis erinra om att de främsta målen för att uppnå målen för sektorn elektronisk kommunikation skall vara att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar samt att främja en internationell harmonisering.

Med anledning av frågor som tas upp i motionen vill utskottet uppmärksamma ett meddelande från kommissionen KOM (2004) 759, som redovisar utvecklingen på IT-marknaden och tar upp olösta regleringsfrågor.

Slutsatsen i meddelandet är att Europa befinner sig i ett kritiskt skede när det gäller utvecklingen mot en ny och dynamisk ekonomi som drivs på av konvergensen mellan olika tekniska lösningar och innovationen av tjänster. Marknaderna för e-kommunikationer visar visserligen tecken på återhämtning, men det krävs ytterligare ansträngningar om fördelarna för den utvidgade europeiska ekonomin skall öka.

En viktig förutsättning för detta är ett fullständigt och korrekt genomförande av regelverket för e-kommunikationer och en effektiv tillämpning av EU:s konkurrensregler. Potentialen i fråga om konkurrens, innovation och investeringar kommer bara att förverkligas fullt ut, om medlemsstaterna högprioriterar genomförande och fullständigt verkställande av de EU-principer som redan har bestämts.

Utskottet instämmer i denna slutsats och vill samtidigt erinra om lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, som trädde i kraft den 25 juli 2003. En bärande tanke bakom detta regelverk, som är ett genomförande av

EG-rättsakter i svensk lagstiftning, är att konkurrensfrämjande särslagstiftning endast skall användas om behov föreligger. Utskottet ser därför positivt på att regeringen avser att nära följa tillämpningen av det nya regelverket och dess effekter. En avstämning och analys av hur den nya ordningen har fungerat kommer, enligt regeringen, att ske andra halvåret 2005.

Utskottet anser, i likhet med vad som framförs i motionen, att lagstiftningen på IT-området utformas med beaktande av europeiskt och internationellt regelverk. Utskottet förutsätter därför att de frågeställningar som lyfts fram i motionen uppmärksammas och utgår ifrån att den aviserade avstämningen kommer att föreslå åtgärder om gällande ordning för elektroniska kommunikationer behöver omprövas. *Motion 2003/04:N248 (m) yrkande 14* avstyrks därmed.

Det europeiska informationssamhället efter år 2005

Utskottets förslag i korthet

I behandlingen av det europeiska informationssamhället efter år 2005 lyfter utskottet fram betydelsen av tillgänglighet och delaktighet, tillit och IT-säkerhet, IT och offentliga tjänster, IT och företagen samt tillväxt och forskning. Utskottet pekar också på de årliga parlamentariska konferenserna inom EU, där bl.a. IT-tekniken kan användas i det politiska uppdraget för att bl.a. minska klyftan mellan väljare och vald.

I det följande lämnas en sammanfattning av kommissionens meddelande KOM (2004) 757, slutlig, från den 19 november 2004 till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om viktiga frågor för det europeiska informationssamhället efter år 2005.

Även den svenska ståndpunkten i denna fråga, som redovisades den 12 januari 2005 i Regeringskansliets faktapromemoria (2004/05:FPM36) Det europeiska informationssamhället efter år 2005, sammanfattas avslutningsvis.

Kommissionsdokument

Bakgrund

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon i mars år 2000 tog Europeiska unionens stats- och regeringschefer initiativ till en strategi som skall förbereda EU inför det nya århundradets utmaningar. Denna har kommit att kallas Lissabonstrategin. De mål som sattes upp i Lissabon var högre tillväxt, fler och bättre arbetstillfällen och ökad social integrering. Informations- och kommunikationstekniken angavs som ett av de viktigaste medlen för att uppnå dessa mål. Den centrala betydelsen av ett informationssamhälle för alla bekräftades bl.a. vid Europeiska rådets vårmöte år 2004.

Detta föranledde Europeiska kommissionen att ta initiativ till eEurope, för att på politisk väg driva på utvecklingen av informationssamhället. Detta initiativ har i stort sett varit framgångsrikt. Det kom vid rätt tidpunkt och omfattade rätt frågor och fungerade på så sätt som en katalysator för debatten om informationssamhället både inom och utanför EU. Den nuvarande handlingsplanen för eEurope löper till slutet av år 2005, och den nyligen gjorda halvtidsöversynen bekräftade att de viktigaste målen kommer att vara giltiga fram till dess.

Mot bakgrund av detta anser kommissionen att det nu är dags att inventera framgångarna, granska vilka frågor som kommer att vara viktiga framöver och fastställa en politik för dessa frågor. Syftet med detta meddelande är att inleda en bred debatt om EU:s strategi för informationssamhället efter år 2005. Meddelandet ger en bild av de viktigaste områden där en informations- och kommunikationspolitik på EU-nivå kan ge effekter.

Frågor för informationssamhällets politik efter år 2005

Med utgångspunkt i senare tids erfarenheter från EU:s politik för informationssamhället har kommissionen fastställt ett antal frågor som den anser vara viktiga för utvecklingen av en samstämmig och framåtblickande EU-politik för informationssamhället efter år 2005.

I det följande redovisas sammanfattningsvis de åtta frågor som kommissionen tar upp.

Innehåll och tjänster

Audiovisuellt innehåll och multimedieinnehåll fungerar som drivkrafter för den nya teknikens framgångar i allmänhet och för bredband i synnerhet. Därför är det viktigt att Europeiska unionen intar en aktiv hållning och stöder leverantörer av innehåll och främjar nya innovativa tjänster. Utvecklingen av nya tjänster och nytt innehåll bromsas av flera olika hinder.

En del hinder rör regelverket, som osäkerheten om hur reglerna för finansiella tjänster skall tillämpas på mobila betalningar samt utvecklingen av godtagbara system som tillåter laglig användning av innehåll i enlighet med immaterialrätten. Andra hinder är kopplade till marknaden, t.ex. svårigheten att etablera system, interoperabilitetsproblem, dålig användarvänlighet och tillgång samt situationer där nya tjänster konkurrerar med befintliga.

Det finns också hinder som rör dominansförhållanden på marknaden. Tillväxten på marknaden för nya tjänster och nytt innehåll kommer att avgöras av kapaciteten att hitta fungerande lösningar på alla dessa problem, som rör både offentlig och privat sektor.

eIntegrering och medborgarskap

Politiken för eIntegrering syftar till att garantera alla lika tillgång till IT-tjänster till rimligt pris. Ny och komplicerad teknik är förbunden med risken

att vissa samhällssektorer inte kommer att kunna hantera den. Därför måste frågan om eIntegrering tacklas på både nationell, regional och lokal nivå.

Digital kompetens förutsätter att man ser till att medborgarna har de färdigheter som är nödvändiga för att helt kunna utnyttja informations- och kommunikationstekniken på ett effektivt sätt. Strategierna för eIntegrering bör garantera den digitala kompetensen för alla samhällsmedborgare. Dessa strategier bör säkerställa att tekniken är lätt att använda och att innehåll och tjänster tillhandahålls på ett sätt som förebygger nya digitala kunskapsklyftor.

Den ökande kulturella mångfalden – även på regional nivå – gör det också nödvändigt att överbrygga nya digitala klyftor.

Offentliga tjänster

IT-användningen inom området Offentliga tjänster syftar till att förbättra tjänsternas kvalitet, stärka demokratin och öka insynen. Ett intensivt politiskt arbete pågår i dag för att reformera den offentliga sektorn och på så sätt uppnå ökad effektivitet. En drivkraft för detta är behovet av att hantera stora samhällsförändringar (som en åldrande befolkning och invandringen) och samtidigt hålla de offentliga utgifterna under kontroll (särskilt inom hälso- och sjukvård och socialtjänst) och förbättra den allmänna kvaliteten.

Det finns flera stora problem inom detta område. För det första är IT-investeringarna otillräckliga. Såsom anges nedan måste sådana investeringar kombineras med omorganisationer som ofta är svåra att genomföra.

Några andra exempel är den bristande interoperabiliteten för många av tjänsterna, de stora skillnaderna i förvaltningsrätt och praxis mellan olika länder samt identitetshanteringen och de tillgängliga nätens ibland bristande tillförlitlighet. Förbättringar inom detta område är särskilt viktiga för små och medelstora företag, eftersom dessa drabbas av administrativa bördor i oproportionerlig grad. Företagen, särskilt småföretagen, måste kunna göra så mycket som möjligt via Internet. Därför måste det vara möjligt att inkomma med dokument med auktoriserade elektroniska signaturer. Slutligen är de offentliga tjänsternas gränsöverskridande natur fortfarande en prioriterad fråga. Företagsregistrering och en enda kontaktpunkt för frågor som rör medborgarnas rörlighet är ett par viktiga exempel på önskvärda Europatäckande tjänster.

Kompetens och arbete

Analysen av IT-användningens effekter visar att de bästa resultaten kan uppnås om man både omorganiserar processer och investerar i IT-kompetens. Därför är det nödvändigt att stärka IT-delen av alla inlärnings- och utbildningsprocesser för att visa hur arbetsprocesserna påverkas, och rutinerna måste ändras så att användarna kan dra full nytta av möjligheterna. Man måste också se till att alla medborgare får tillgång till IT-kompetens. Detta är förmodligen den allra största politiska utmaningen.

Europas sysselsättningsproblem speglas i diskussionen om produktivitetsklyftan mellan Förenta staterna och Europa. Det viktigaste är att man i arbets-

livet använder informations- och kommunikationstekniken på sätt som ökar effektiviteten, förbättrar kvaliteten i arbetet och skapar bättre arbetstillfällen. Ett led i Lissabonstrategin är att öka deltagandet i arbetslivet. IT kan bidra till detta mål genom att göra arbetstillfällen mer tillgängliga för t.ex. deltidsarbetare och distansarbetare och eventuellt möjliggöra en senareläggning av pensionen.

Samtidigt måste Europeiska unionen svara på det globala konkurrenstrycket genom att klargöra vilka de strategiska konsekvenserna blir av internationell utläggning av verksamhet och genom en fokusering på att uppnå rätt global ställning i framtiden. En förutsättning för detta är att det finns en bas av intensiv forsknings- och utvecklingsverksamhet och god tillgång till välutbildad arbetskraft som klarar att använda den senaste informations- och kommunikationstekniken. Detta måste kompletteras med forskning inriktad på att utveckla tjänster och tillämpningar med denna inriktning och på införandet av ändamålsenliga tekniska lösningar.

Informations- och kommunikationstekniken som central näringslivs- sektor

IT-branschen är en viktig ekonomisk sektor, som omfattar marknaderna för både informationsteknik, elektronisk kommunikation och audiovisuell teknik. Inom EU vet man sedan länge att det är en central sektor vars utveckling måste uppmuntras. På senare tid har den otroliga tillväxten på andra marknader, i synnerhet i Asien och Latinamerika, lett till att produktion, forskning och standardiseringsverksamhet förskjutits mot dessa regioner.

Därför finns det ett trängande behov av att göra Europa mer lockande för investeringar och att skapa högkvalitativa arbetstillfällen. En central fråga för EU:s näringslivspolitik är att skapa en konkurrensfrämjande miljö som är så entydig och enkel som möjligt.

Under år 2005 kommer kommissionen att analysera sektorns konkurrenskraft och föreslå lämpliga åtgärder. IT-forskningen är mycket viktig, och FoU-verksamheten är avgörande för informations- och kommunikationsteknikens bidrag till produktivitetsökningen. Kommissionen har redan lagt fram riktlinjer för Europeiska unionens framtida politik för stöd till sådana forskningsinsatser.

Interoperabilitet

I takt med att tillgången till IT-baserade tillämpningar ökar blir behovet av att göra dem kompatibla allt större, t.ex. genom konvergens mellan fasta och trådlösa nät samt mellan telekommunikation och audiovisuell teknik. Interoperabiliteten omfattar många olika aspekter. För nätoperatörer handlar det om att kunna koppla samman nät, för leverantörer av innehåll och tjänster handlar det om att kunna leverera en tjänst via varje lämplig plattform, och för konsumenterna handlar det om möjligheten att köpa en enda apparat och använda den för att nå tjänster och ladda ned innehåll från olika källor.

I allmänhet är det aktörerna på marknaden som utarbetar och fattar beslut om interoperabilitet och standarder. Det arbete som de europeiska standardiseringsorganen CEN, CENELEC och ETSI bedriver inom ramen för eEurope 2002 och 2005 väntas fortsätta med de nya prioriteringarna. Samtidigt måste medlemsstaterna noga följa utvecklingen inom detta område. Under vissa omständigheter kan de finna det nödvändigt att stödja aktörerna i deras sökande efter gemensamma lösningar. Inom en del områden, som är av särskilt stor betydelse för den offentliga politiken, kan det vara nödvändigt att föreskriva användningen av öppna standarder.

Tillit och tillförlitlighet

Internetanvändningen börjar bli en del av medborgarnas vardagsliv. En förutsättning för dess spridning är att den visar sig förtjäna vår tillit. Säkerhet, skydd av personlig integritet, skydd av äganderätt och de allmänna styrelseformerna för sektorn har en avgörande betydelse om medborgarnas tillit till informationsområdet skall kunna byggas upp. Detta är särskilt viktigt när det gäller konsumenternas oro för hot mot den personliga integriteten, otillbörliga eller olagliga affärsmetoder och icke begärd kommunikation samt när det gäller olagligt eller skadligt material och skyddet av minderåriga. Många ansträngningar görs för att upprätta tilliten till Internet, t.ex. insatser för att göra Internet säkrare för barn, system för riskhantering och förebyggande av incidenter samt åtgärder mot skräppost. En annan dimension rör systemens och nätens tillförlitlighet. Det moderna livets infrastrukturer, t.ex. inom bank- och finansväsen, hälso- och sjukvård, energi och transport och andra sektorer bygger i hög grad på IT och har ett stort ömsesidigt beroende. Därmed kan fel få långtgående konsekvenser.

Företagens användning av informations- och kommunikationsteknik

En av förutsättningarna för att man skall lyckas öka den europeiska konkurrenskraften är att företagen använder IT på ett effektivt sätt. Frågan är dock fortfarande hur man bäst skall kunna sprida och införa nya affärsmodeller som bygger på informations- och kommunikationsteknikens möjligheter, särskilt till Europas miljontals små och medelstora företag. Det faktum att IT-investeringarna i Europa ligger på en lägre nivå och sker i en långsammare takt är en tydlig makroindikator på att Europa inte investerar lika mycket i produktivitetshöjande IT som Förenta staterna. Dessutom påverkas de europeiska resultaten av den stora andelen små och medelstora företag, som fortfarande sacker efter de större företagen, både när det gäller utbyggnad av IT-infrastruktur och IT-användningens sofistikeringsgrad.

Slutsats

I meddelandet förespråkas en utökad användning av informations- och kommunikationsteknik och fortsatt utrymme åt IT-relaterade frågor i politiken. Samtidigt beskrivs några av de centrala politiska utmaningar som EU står

inför när unionen ser tillbaka på de senaste fem åren av Lissabonstrategin. Vi måste bygga vidare på det omfattande arbete som redan gjorts inom ramen för EU:s politik för informationssamhället. Det är nödvändigt att på ett tydligt sätt förklara de enorma positiva effekterna av informations- och kommunikationstekniken och, mer allmänt, av informationssamhället, för att motverka rädslan för ny teknik och överbrygga den växande digitala klyftan. På det ekonomiska planet är det centralt att se till att informations- och kommunikationstekniken börjar användas mer allmänt samt att undersöka hur investeringar i denna teknik kan göras säkrare och effektivare och hur man kan bygga vidare på de erfarenheter som gjorts så att fler får del av teknikens fördelar.

Meddelandet är avsett att inleda en diskussion om den nya vision för informationssamhället som skall antas i början av år 2006. Kommissionen kommer att samråda med berörda parter, t.ex. den rådgivande gruppen för eEurope, under det kommande året och sedan lägga fram en ny politisk dagordning.

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att delta aktivt i utarbetandet av denna nya politik för informationssamhället för de kommande åren och att ge sin reaktion på de frågor som tagits upp i dokumentet.

Faktapromemoria

Svensk ståndpunkt

Sverige välkomnar och stöder det nu startade arbetet med att ta fram en ny framtida IT-politik för EU. Meddelandet lyfter fram viktiga områden, men diskussionen om hur den framtida IT-politiken bör se ut har just startat, och Sverige kommer att delta i denna process. Detta innebär att någon slutlig ståndpunkt ännu inte kan redovisas.

Frågor som Sverige lyft fram hittills är att det bör undersökas hur möjligheter kan skapas för de grupper som i dag på olika sätt står utanför informationssamhället och för att minska den digitala klyftan. Vidare är det av vikt att IT används som ett effektivt verktyg inom alla företag. Insatser kan behövas särskilt när det gäller små och medelstora företag. Ökad prioritering och kraftsamling av forskningsresurserna krävs för att Europa ska bli världsledande både forskningsmässigt och industriellt inom IT-området.

Ytterligare ett område som lyfts fram är den offentliga sektorns viktiga roll som föregångare, användare och tillhandahållare av e-tjänster. IT-användningen inom den offentliga sektorn har stor potential, t.ex. inom e-hälsa och utvecklingen av nationellt och internationellt kompatibla elektroniska patientjournaler. Det är också nödvändigt med en väl utbyggd IT-infrastruktur för överföring av elektronisk kommunikation och en hög informationssäkerhet för ett framgångsrikt arbete inom området. Vidare är en effektiv konkurrens inom sektorn för elektronisk kommunikation ett viktigt medel för att uppnå målet effektiva och säkra elektroniska kommunikationer för enskilda och myndigheter.

Medlemsstaternas ståndpunkter

Den 9 december 2004 antog telerådet en resolution om informationstekniken i ett framtidsperspektiv. Resolutionen anger bl.a. att det finns ett tydligt behov av att se över IT-strategier både på europeisk och nationell nivå och, där det behövs, förbättra dem för att åstadkomma bättre genomslag och spridning av IT i samhället som helhet. Vidare framhålls viktiga områden för det fortsatta arbetet med att ta fram en IT-strategi för EU efter 2005. De områden som tas upp som relevanta för en omfattande och heltäckande IT-politik är en utomordentlig IT-sektor och innovativa företag, IT för medborgare och kompetens, IT för offentliga tjänster, innehåll och utveckling av produkter och tjänster, utveckling av nät samt tillit och säkerhet.

I den fortsatta processen samlar kommissionen in information från medlemsstaterna och olika aktörer.

Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet är föremål för en offentlig konsultation genom kommissionens försorg till mitten av januari 2005.

Fortsatt behandling av ärendet

Som tidigare nämnts har en process och diskussion startats om en ny strategi för informationssamhället som skall antas i början av år 2006. Kommissionen samlar på olika sätt in underlag genom samråd med berörda parter, t.ex. den rådgivande gruppen för e-Europa och olika aktörer. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att delta aktivt i utarbetandet av den nya politiken för informationssamhället för de kommande åren och räknar med att presentera sitt meddelande för den nya IT-strategin under våren 2005. Förslaget planeras i så fall att diskuteras och slutföras under hösten 2005, under Storbritanniens ordförandeskap.

IT-politiken ingår som en del i arbetet med att uppnå målen i Lissabonstrategin, dvs. att före år 2010 göra Europa till den mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomin med ökad sysselsättning och social sammanhållning.

Utskottets ställningstagande*Bakgrund*

Vid Europeiska rådet i Lissabon i mars år 2000 tog Europeiska unionens stats- och regeringschefer initiativ till en strategi som skall förbereda EU inför det nya århundradets utmaningar. Denna har kommit att kallas Lissabonstrategin. De mål som sattes upp i Lissabon var högre tillväxt, fler och bättre arbetstillfällen och ökad social integrering. Informationstekniken angavs som ett av de viktigaste medlen för att uppnå dessa mål. Den centrala betydelsen

av ett informationssamhälle för alla bekräftades bl.a. vid Europeiska rådets vårmöte år 2004.

Kommissionen har nu inlett en diskussion om en ny vision för informationssamhället som skall antas i början av år 2006. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att delta aktivt i utarbetandet av denna nya politik för informationssamhället för de kommande åren och att ge sin reaktion på de frågor som tagits upp i kommissionsdokumentet (2004) 757 om viktiga frågor för det europeiska informationssamhället efter år 2005.

Regeringen har sammanställt en faktrapomemoria om detta meddelande. Vidare har kommissionen gått ut med en enkät till medlemsländerna för att få in synpunkter i detta ärende. Ett svar på denna enkät har lämnats från Sverige.

Med anledning av den pågående diskussionen vill utskottet fästa uppmärksamhet på ett antal frågor, som redovisas nedan.

Tillgänglighet och delaktighet

Tillgänglighet och delaktighet i informationssamhället är avgörande för att göra Europa till ett informationssamhälle för alla i enlighet med vad som bekräftades vid Europeiska rådets vårmöte år 2004. Det gäller såväl tillgängligheten till säkra kommunikationer med hög överföringshastighet som strategier för att överbrygga digitala kunskapsklyftor.

IT-politikens inriktning, som är att främja tillväxt, sysselsättning, regional utveckling, demokrati och rättvisa, livskvalitet, jämställdhet och mångfald, effektiv offentlig förvaltning samt ett hållbart samhälle, måste – för att verkligen bli ett informationssamhälle för alla – beakta de grupper som riskerar att permanent hamna utanför informationssamhället.

Utskottet kan konstatera att i en nyligen sammanställd rapport från EU-kommissionen redovisas att kvinnor och äldre tar sig allt snabbare över den digitala klyftan. Utvecklingen förväntas också fortsätta på samma sätt under de närmaste åren. Men rapporten konstaterar också att lågutbildade och dåligt betalda EU-medborgare riskerar att hamna alltmer på efterkälken. För dem växer de digitala skillnaderna. Rapporten är en uppföljning från år 2001.

Rapporten pekar visserligen glädjande nog på minskande digitala klyftor, men tyvärr också på att klyftan ökar för vissa grupper i samhället.

Tillit och IT-säkerhet

I fråga om tillit och IT-säkerhet är frågor som integritet och robusthet centrala begrepp. Det är därför positivt att informationssäkerhetsarbetet inom EU fått en framskjuten plats genom förordningen om inrättandet av Enisa, dvs. den europeiska nät- och informationssäkerhetsbyrån. Byrån, som inrättades den 14 mars 2004, skall bli ett expert- och kompetenscentrum för informationssäkerhetsfrågor. I förordningen återspeglas flera viktiga frågor som bl.a. Sverige har fört fram. Det gäller t.ex. att byrån skall ha en bred syn på informationssäkerhet.

Internetanvändning har börjat bli en del av medborgarnas vardagsliv. En förutsättning för dess spridning är att den visar sig förtjäna vår tillit, där bl.a.

säkerhet, skydd av personlig integritet och ett balanserat skydd av äganderätt kan vara av avgörande betydelse för medborgarnas tillit till informationssamhället.

Utskottet vill i detta sammanhang särskilt lyfta fram betydelsen av att skydda barns integritet när de använder Internet. Det är viktigt att frågan om barns och ungas mediekonsumtion och situation i det nya medielandskapet uppmärksammas. Utskottet ser därför positivt på att ett stort europeiskt projekt för säkrare användning av Internet bland barn och ungdomar har startat.

IT och offentliga tjänster

När det gäller IT-användning och offentliga tjänster är begreppet 24-timmarsmyndigheten centralt. Det står för en myndighet som är brukarorienterad, som arbetar öppet och effektivt med offentlig service och är tillgänglig för medborgare och företag när de efterfrågar den.

IT-användningen inom offentlig förvaltning förbättrar tjänsternas kvalitet, stärker demokratin och ökar insynen. Mycket av förvaltningens uppgifter har under den senaste tioårsperioden omformats till tjänster, vilket underlättar självservice-tjänster på Internet. I denna utveckling är det naturligt att IT-kommunikationerna blir ett dagligt verktyg för alla medborgare och företag. Utskottet ser denna utveckling som positiv, men vill samtidigt framhålla att det är angeläget att detta verktyg inte helt ersätter de mänskliga kontakterna utan i stället på ett lämpligt och effektivt sätt kompletterar dessa.

IT och företagen

I inriktningen av IT-politiken är det viktigt att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar samt att främja internationell harmonisering. I EU:s näringspolitik är det därför viktigt att skapa en konkurrensfrämjande miljö som är så entydig och enkel som möjlig.

En av förutsättningarna för att man skall lyckas öka den europeiska konkurrenskraften är att företagen använder IT på ett effektivt sätt. Frågan är dock fortfarande hur man bäst skall kunna sprida och införa nya affärsmodeller som bygger på informationsteknikens möjligheter, särskilt till Europas miljontals små och medelstora företag. Alltjämt pekar utvecklingen på att en stor andel av dessa företag blir efter de större företagen, både när det gäller utbyggnad av infrastruktur och IT-användningens alla kvalificerade möjligheter.

Det bör i sammanhanget också uppmärksammas att det ofta är de små och medelstora företagen som i IT-förvaltningen av offentliga tjänster drabbas av administrativa bördor i oproportionerlig grad.

Enligt utskottets mening är det viktigt att de små och medelstora företagen i det europeiska informationssamhället uppmärksammas, så att det inte utvecklas en digital företagsklyfta där de små och medelstora företagen riskerar att hamna på efterkälken i den snabba utvecklingen på området.

Tillväxt och forskning

IT-politikens inriktning är ju att bl.a. främja tillväxten. Det är därför viktigt att de tillväxteffekter som IT medför säkras. En statlig innovationsstrategi, där IT-investeringar och IT-satsningar, som bidrar till att skapa ett gynnsamt klimat för kunskapsbaserat nyföretagande, är därför viktig att prioritera. Det är dock viktigt att komma ihåg att utgångspunkten för IT-politiken är att det i första hand är marknaden som skall vara drivande. Den offentliga sektorns roll är i huvudsak att vara reglerare, avancerad upphandlare och ett gott föredöme. Offentliga medel kan komma i fråga om det finns ett samhällsintresse av att gripa in, vilket t.ex. varit fallet när det gäller IT-infrastrukturbyggnaden i lands- och glesbygd.

IT-branschen är en viktig ekonomisk sektor. Inom EU vet man sedan länge att det är en central sektor vars utveckling måste uppmuntras. Den höga tillväxten på senare år i Asien och Latinamerika har lett till att bl.a. produktion och forskning förskjutits mot dessa regioner. Det är därför viktigt att göra Europa mer lockande för investeringar och skapa högkvalitativa arbetstillfällen.

Enligt utskottet är IT-forskningen mycket viktig för informationsteknikens bidrag till produktivitetsoökningen. Det är därför positivt att kommissionen redan lagt fram riktlinjer för EU:s framtida politik för stöd till sådana forskningsinsatser.

Parlamentariska konferenser

Utskottet har tidigare framhållit att IT och elektroniska kommunikationer har stor betydelse för samhällsutvecklingen. De påverkar vår produktionsförmåga och våra levnadsmönster liksom förutsättningarna för att utveckla vår demokrati.

Utskottet har därför välkomnat att de nationella parlamenten inom EU årligen arrangerar en konferens om IT och elektroniska kommunikationer, där frågor behandlas om hur denna teknik kan användas i det politiska uppdraget, t.ex. hur man minskar klyftan mellan väljare och vald eller hur man använder IT för att fånga in olika opinionsyttringar. Konferenserna är också viktiga för att generellt stärka de nationella parlamentens roll i EU-arbetet.

Den sjunde konferensen anordnades av Sveriges riksdag i oktober 2004 i samarbete med European Parliament Research Initiative, EPRI, (www.epri.org), och den åttonde konferensen kommer att anordnas av det ungerska parlamentet. En gemensam slutsats från den sjunde konferensen är att vid nästa konferens lägga fokus på IT-behovet i parlamentariskernas dagliga arbete. Inför nästa konferens har därför arbetsgrupper med deltagare från de olika parlamenten bildats som studerar dessa frågor.

IT-politisk proposition

Regeringen har aviserat en IT-politisk proposition i juli 2005. Utskottet utgår ifrån att diskussionen därför fortsätter och att de centrala frågorna för utveckl-

ingen mot ett informationssamhälle för alla kommer att bli ordentligt genomlysta. Som en utgångspunkt i den fortsatta diskussionen kan de frågor som utskottet ovan pekat på vara.

Övrigt

Utskottet vill i sammanhanget fästa uppmärksamhet på en viktig och aktuell fråga som rör patentbarhet för datorrelaterade uppfinningar inom EU. Den 7 mars 2005 antog rådet en gemensam ståndpunkt om ett utkast till ett direktiv om fastställande av regler för datorrelaterade uppfinningars patentbarhet, det s.k. mjukvarupatentet. Rådets gemensamma ståndpunkt kommer nu att överlämnas till Europaparlamentet för en andra behandling. Utskottet är väl medvetet om frågans komplexitet, liksom de olika uppfattningar som kommit till uttryck under ärendets beredning inom EU.

Utskottet utgår ifrån att frågan om det s.k. mjukvarupatentet inom EU får en tillfredsställande lösning. Utskottet förutsätter att kommande förhandlingsresultat blir en lösning där de olika meningarna som råder i ärendet noga har övervägts.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. IT-politiska utgångspunkter, punkt 1 (m)

av Elizabeth Nyström (m), Jan-Evert Rådström (m) och Björn Hamilton (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:T464 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) yrkande 23 delvis och avslår motionerna

2004/05:T459 av Johnny Gylling m.fl. (kd) yrkande 20 och

2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkande 2.

Ställningstagande

Moderata samlingspartiet anser att fokus bör sättas på användningen av IT trots att det finns problem med den fysiska infrastrukturen. På denna punkt har regeringen fullständigt misslyckats. Ofta hör vi regeringsföreträdare hävda att Sverige skulle vara världsledande på IT-området. Så är långt ifrån fallet. En studie från World Internet Institute visar att Sverige visserligen ligger i topp vad gäller tillgången till Internet, men faktiskt sämst till när det gäller användningen. Mer än hälften använder Internet högst två timmar i veckan och 20 % använder det inte alls.

Trots detta förefaller regeringens fokus fortfarande vara på att öka tillgängligheten. När strukturen för regeringens kommande IT-arbete presenterades låg tyngdpunkten till mycket stor del fortfarande på just tillgänglighetsfrågan. Många länder ligger långt före Sverige vad gäller att kommersiellt utnyttja informationsteknikens fördelar. USA, Australien och Irland är några av dem. Det krävs krafttag för att Sveriges positioner inte ytterligare skall försvagas. Detta bör ges regeringen till känna.

2. IT-politiska utgångspunkter, punkt 1 (fp)

av Erling Bager (fp) och Christer Winbäck (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkande 2 och avslår motionerna 2004/05:T459 av Johnny Gylling m.fl. (kd) yrkande 20 och 2004/05:T464 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) yrkande 23 delvis.

Ställningstagande

Folkpartiet liberalerna anser att grunden till den svenska välfärden skapades av driftiga entreprenörer som kring förra sekelskiftet byggde upp svensk industri. En avreglering som tog bort hinder och en omfattande satsning på utbyggd infrastruktur, framför allt järnvägar, gav förutsättningarna. IT-utvecklingen ger oss åter liknande möjligheter. Vi har en del av de institutionella förutsättningarna med en högt utbildad befolkning, en god infrastruktur för digitalt informationsutbyte och många etablerade teknikföretag. Men företagsamhet måste kombineras med en klok näringspolitik för att ge maximal effekt.

Informationstekniken är ur näringspolitisk synvinkel främst ett medel för företag och individer att bedriva handel och informationsutbyte enkelt och effektivt. Men IT är också en viktig teknisk bransch där Sverige med stort kunnande är med och driver den tekniska utvecklingen framåt. Från tillväxtsynpunkt är bägge delarna viktiga förutsättningar. Detta bör ges regeringen till känna.

3. IT-politiska utgångspunkter, punkt 1 (kd)

av Johnny Gylling (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:T459 av Johnny Gylling m.fl. (kd) yrkande 20 och avslår motionerna 2004/05:T464 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) yrkande 23 delvis och 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkande 2.

Ställningstagande

Kristdemokraterna har under flera år efterlyst en tydligare ledning från regeringen för att samordna och påskynda bättre IT-tjänster från myndigheter till medborgarna. Den s.k. 24-timmarsmyndigheten är en god tanke, men regeringen har misslyckats med att förverkliga den. Regeringen har försummat informationsteknikens möjligheter för att stärka demokratin. Inte heller har tillräcklig kraft lagts på att minska den digitala klyftan då många lämnas utanför IT-samhället. Kristdemokraterna har tidigare föreslagit att regeringen skall inrätta en IT-samordnare enligt den engelska modellen "e-envoy".

Riksrevisionen har i rapporten Vem styr den elektroniska förvaltningen? från juni 2004 granskat regeringens och myndigheternas arbete med att införa elektronisk förvaltning. Rapportens slutsats är att regeringens styrning av myndigheternas arbete med att införa elektronisk förvaltning har varit otydlig och att bättre förutsättningar behövs för myndigheternas utveckling av e-tjänster. Riksrevisionen bedömer också att riksdagen fått mycket begränsad information från regeringen beträffande den faktiska utvecklingen av e-förvaltningen. Kristdemokraterna ser fortfarande ett stort behov av förbättrad samordning och föreslår att regeringen inrättar en nationell IT-samordnare. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Digital infrastruktur och bredbandsutbyggnad, punkt 2 (c)

av Sven Bergström (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c) yrkandena 1–3,
2003/04:N339 av Margareta Andersson m.fl. (c) yrkande 2 och
2004/05:T358 av Eskil Erlandsson och Jan Andersson (c) yrkande 2 samt
avslår motionerna
2003/04:T549 av Agneta Lundberg m.fl. (s) yrkande 10,
2003/04:N330 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd) yrkande 3,
2004/05:T464 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) yrkande 23 delvis
2004/05:N254 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) yrkande 9 och
2004/05:N407 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd) yrkande 3.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att det är viktigt att formulera klara och tydliga riktlinjer för den digitala infrastrukturen. Den statliga politiken för digital infrastruktur bör utgå från följande tre tydliga kriterier,

- att trygga konkurrensen på tjänste- och operatörssidorna, som är den mer dynamiska delen av IT-sektorn, genom ett nät öppet på lika villkor för alla operatörer,
- att garantera likvärdiga förbindelser i hela landet samt
- att ge förutsättningarna för en långsiktig planering som gör att nätet blir skalbart i takt med att efterfrågan på kapacitet ökar.

Regeringens IT-politik präglas av en låg ambitionsnivå vad avser att ge förutsättningar för en snabb utbyggnad av bredbandsförbindelser i hela landet. Att binda samman landets olika kommuncentrum skapar inte den drivkraft som en digital allemansrätt gör. Centerpartiet anser också att det nu är nödvändigt att regeringen släpper på prestigen och erkänner att deras pågående program för utbyggnad av bredband inte är tillräckligt. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en strategi för att garantera ett finmaskigt bredbandsnät, i huvudsak bestående av optisk fiber, till ”nära hemmet”.

Utbyggnaden av detta nät bör ske i ett statligt bolag som uppbär avgifter från de operatörer som tillhandahåller själva transporttjänsten – transmissionen. Det tål att påpekas att det på nätet skall råda fri konkurrens mellan operatörerna för att på så sätt stimulera framväxten av tjänster.

En jämlik struktur på det digitala området är avgörande för att vi skall få en god utveckling i hela landet. Ett utbyggt bredbandsnät i hela landet är viktigt för tillväxten av olika näringar. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Konkurrensfrågor och bredbandsutbyggnad, punkt 3 (m, fp, kd)

Av Elizabeth Nyström (m), Jan-Evert Rådström (m), Björn Hamilton (m), Erling Bager (fp), Christer Winbäck (fp) och Johnny Gylling (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2003/04:T561 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 1,
2004/05:T413 av Kenneth Lantz (kd) yrkandena 1 och 2,
2004/05:T464 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) yrkande 23 delvis samt
2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Vi vill framhålla att det har kommit oroväckande signaler från flera håll i landet som visar på det orimliga i att kommunerna får statsbidrag för att bygga infrastruktur och därmed ta upp konkurrensen med privata nätbolag. Det svenska telenätet avreglerades år 1996, och ett par år senare påbörjas på det här sättet ett nytt orimligt offentligt monopolbyggande i form av kommu-

nala stadsnät. Resultatet av regeringens statsbidrag för bredbandsutbyggnaden håller inte oväntat på att bli ett kommunalt bredbandsmonopol.

Regeringens satsning har således lett till att skattebetalarna finansierat utbyggnaden av parallella nät i stället för nya nät till glesbefolkade områden och därmed möjligen försenat denna utbyggnad. I många fall har alltså stadsnäten byggts upp som konkurrenter till privata nät. Detta står i rak motsats till infrastrukturminister Ulrica Messings uttalanden om att bredbandsstöden inte skall snedvrída konkurrensen och att pengarna skall användas på ett kostnadseffektivt sätt. Det är en mycket olycklig utveckling där man kan ifrågasätta användandet av skattemedel.

Vi vill också framhålla att ett antal kommunala stadsnätbolag valt att inte nöja sig med att enbart vara nätägare. Man har på eget initiativ tagit ett steg längre upp i värdekedjan och vill nu även erbjuda tjänsteinnehåll. Det står i strid med de villkor som riksdagen satt upp för att man skall få del av statsbidragen.

Vad som ovan anförts bör ges regeringen till känna.

6. IT-säkerhet m.m., punkt 5 (m)

av Elizabeth Nyström (m), Jan-Evert Rådström (m) och Björn Hamilton (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 17 och avslår motionerna 2003/04:T473 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) yrkandena 1 och 3, 2003/04:T561 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkandena 2 och 8, 2004/05:T299 av Johan Löfstrand (s) och 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 4 och 5, 22–25.

Ställningstagande

Moderata samlingspartiet vill framhålla att företagens kanske största problem just nu är bristen på säkerhet på Internet. De ökande virusattackerna, datorintrång och rena olyckshändelser innebär betydande ekonomiska avbräck för många av företagen.

Här krävs agerande både inom EU och internationellt för att öka säkerheten på Internet. IT-brottsligheten består i dag av ett stort antal olika fenomen. Alltifrån spam som ”brusar ned” våra brevlådor till rena bedrägerier och olaga dataintrång. Här behövs oftast inga nya lagar utan i stället mer resurser och kunskap om hur man bekämpar denna typ av brottslighet i dag. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Internet, punkt 6 (m)

av Elizabeth Nyström (m), Jan-Evert Rådström (m) och Björn Hamilton (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 20 och avslår motionerna 2003/04:T293 av Sverker Thorén (fp) och 2003/04:T344 av Peter Pedersen m.fl. (v, kd, c, mp).

Ställningstagande

Moderata samlingspartiet anser att en central fråga är att låta Internet fortsätta att växa på ett sätt som uppmuntrar innovation, entreprenörskap och nyskapande. Ett slående exempel på politisk klåfingrighet är det utredningsförslag som föreslår att Post- och telestyrelsen skall överta administrationen av .se-domänerna, som i dag sköts genom självreglering av Stiftelsen för Internetinfrastruktur (II-stiftelsen), via Network Information Centre Sweden AB (NIC-SE). Statens roll bör minimeras, och statliga ingripanden bör endast införas om det är särskilt påkallat och tydliga effekter kan garanteras. Detta bör ges regeringen till känna.

I övrigt överensstämmer vårt ställningstagande med vad utskottet anfört.

8. Öppna och fria programvaror, punkt 8 (v, c, mp)

Av Karin Thorborg (v), Sven Bergström (c) och Claes Roxbergh (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:T405 av Gustav Fridolin (mp).

Ställningstagande

Öppen programvara är ett datorprogram eller operativsystem där källkoden finns fritt tillgänglig. Källkoden är den logik som bygger upp ett program och som behövs för att kunna göra förändringar. Öppna programvaror är ofta gratis och finns att hämta från Internet. Utvecklingen sker av både ideella krafter och kommersiella företag som IBM och Sun. Det finns olika licensavtal för öppna programvaror. Det vanligaste är att vem som helst får lov att

använda källkoden som önskas men att produkter som utgått från den inte får lov att säljas vidare som sluten programvara.

Ett annat vanligt licensavtal tillåter att källkoden används hur som helst utan begränsningar. Det gör att det finns öppen källkod i alla stora operativsystem i dag, inklusive Microsofts och Apples. Öppna programvaror har länge funnits som en naturlig del av Internet, och en majoritet av alla webbservrar kör i dag med något av de öppna operativsystemen. Statskontoret har i en förstudie om öppen programvara tittat på vilka positiva och negativa effekter ett införande av öppen programvara skulle kunna ha inom den offentliga förvaltningen i Sverige.

Vi anser att regeringen bör följa upp Statskontorets slutsatser genom att tillsätta en utredning i enlighet med vad som efterfrågas i motionen. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Konkurrensfrågor inom teleområdet, punkt 10 (m, fp, kd, c)

av Elizabeth Nyström (m), Jan-Evert Rådström (m), Björn Hamilton (m), Erling Bager (fp), Christer Winbäck (fp), Johnny Gylling (kd) och Sven Bergström (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:T560 av Johnny Gylling m.fl. (kd) yrkande 16 och 2004/05:T459 av Johnny Gylling m.fl. (kd) yrkande 18 och avslår motion 2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

Vi vill framhålla att den avreglerade telefonimarknaden har betytt oerhört mycket för Sveriges utveckling de senaste tio åren. Alla parter på telemarknaden har tjänat på konkurrensutsättningen och etableringen av flera mobiltelefonoperatörer i Sverige.

Många teleoperatörer har gett sig in på marknaden för fastnätstelefonier och konkurrerar med Telia Sonera, som äger och kontrollerar i princip alla accessnät. Tyvärr innebär detta ensidiga ägande att konkurrensen är bristfällig. Sedan januari 2001 gäller EU-förordningen om lika tillträde till accessnätet, men i och med höga avgifter för operatörer som vill ha tillträde till nätet finns risken att konkurrensen inte fungerar på tillfredsställande sätt. Post- och telestyrelsen (PTS) har till uppgift att bevaka denna typ av frågor. Den kritik som vi tidigare framfört kvarstår, då det fortfarande finns klagomål från övriga operatörer om att det är både dyrt och svårt att få tillgång till accessnätet. Även det faktum att många kunder som bytt teleoperatör tvingas ha två faktur-

ror gör att konkurrensen inte fungerar tillfredsställande. Regeringen måste uppmärksamma dessa problem och ge PTS de verktyg som behövs för att ingripa. Detta bör ges regeringen till känna.

10. IT-lagstiftning, punkt 12 (m)

av Elizabeth Nyström (m), Jan-Evert Rådström (m) och Björn Hamilton (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 14.

Ställningstagande

Moderata samlingspartiet vill framhålla att det är angeläget att den svenska rättsordningen respekteras och att nya regler på IT-området integreras i existerande lagstiftning.

Den snabba tekniska utvecklingen gör också att speciallagstiftning på IT-området riskerar att snabbt bli obsolet. Nationell lagstiftning är ofta opraktisk på IT-området, och det är viktigt att skapa europeiska och internationella regler. Nationella lagar som inte visar tydlig nytta bör därför avskaffas. Lagen om elektroniska anslagstavlor är ett tydligt exempel på en lag som borde upphävas, och de regler som finns däri som kan behövas framdeles bör integreras i den växande mängden andra IT-lagar. Enligt vår mening bör vidare överregleringen på IT-området inom EU uppmärksammas. I många av de europeiska direktiv som införs på IT-området finns utrymme för skillnader i lagstiftning mellan medlemsländerna. Det är viktigt att implementera direktiven på ett sätt som låter marknaden hitta en egen balans och inte införa krångligare eller mer restriktiv lagstiftning än direktiven kräver. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. IT-säkerhet m.m., punkt 5 (fp)

av Erling Bager (fp) och Christer Winbäck (fp).

I samband med riksdagens hantering av propositionen om Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158) hävdade Folkpartiet liberalerna vikten av ett fungerande samarbete mellan den blivande incidenthanteringsfunktionen och motsvarande privata, då näringslivet ofta är måltavla för denna typ av intrång. Den centrala funktionen för bearbetning av statistik för incidenter skulle ha kunnat läggas hos t.ex. Näringslivets säkerhetsdelegation, för att tillgodose näringslivets legitima krav på sekretess. En alltför myndighetsorienterad organisation riskerar att bli uppfattad att inte kunna ge tillräckliga garantier om sekretess för att näringslivet skall kunna delta fullt ut. Det nu inrättade Sveriges IT-incidentcentrum (Sitic) vid Post- och telestyrelsen har genom en ändring i sekretesslagen givits möjlighet att sekretessbelägga rapporter. Det är angeläget att en utvärdering sker så att denna utformning också erhåller den trovärdighet som förutsätts för näringslivets medverkan i största möjliga utsträckning.

2. Mobiltelefonäckning, punkt 11 (fp)

av Erling Bager (fp) och Christer Winbäck (fp).

Folkpartiet liberalerna vill framhålla att redan när licenserna för att driva det nya mobilnätet med UMTS (eller 3 G) delades ut kritiserade vi förfarandet. Regeringen har valt vägen med statlig kontroll och planeringspolitik när det gäller bredbandets infrastruktur, när det gäller digital TV och när det gäller det mesta av socialdemokratisk medie- och IT-politik. Folkpartiet förordade i stället en s.k. auktionsmodell, vilket för övrigt också förordades av statens egen utredare i frågan.

Det har visat sig att mobiltelefonäckningen är synnerligen dålig på många håll i Sverige, kanske framför allt i Norrlands inland men även på andra håll och också i samband med tågresor. Ur säkerhetssynpunkt är det synnerligen allvarligt att mobiltelefonerna inte fungerar tillfredsställande. När NMT-nätet inom kort kommer att fasas ut aktualiseras frågan om en fungerande mobiltelefonäckning i de glesast befolkade delarna av vårt land. Det kommer med stor sannolikhet att visa sig vara för dyrt att ordna 3 G-täckning i dessa områden. Den s.k. WCDMA-tekniken (Wideband Code Division Multiple Access) kan då vara ett effektivt och billigt alternativ, vilket bör beaktas i den fortsatta

hanteringen av mobiltelefonutbyggnaden. Detta är dock inte ett alternativ som skall användas i stället för 3 G-täckning, där leverantörerna inte klarat av att uppfylla villkoren, utan ett komplement där avtalad 3 G-täckning inte finns.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2003

2003/04:T284 av Inger Lundberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av insatser för att minska klassklyftorna inom IT-området.

2003/04:T293 av Sverker Thorén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att webbadresser alltid skall kompletteras med postadress och/eller telefonnummer.

2003/04:T344 av Peter Pedersen m.fl. (v, kd, c, mp):

Riksdagen begär att regeringen överväger inrättandet av ett Internetråd eller motsvarande i syfte att skydda barns integritet, intressen och hälsa från skadlig inverkan och utnyttjande via Internet.

2003/04:T405 av Gustav Fridolin (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en utredning kring öppna programvaror i offentlig förvaltning.

2003/04:T459 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning om Web Services.

2003/04:T464 av Kerstin Andersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser för att öka IT-kunskanternas bland äldre.

2003/04:T473 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag till regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att betalspärr införs som säkerhetsåtgärd i likhet med systemet i Danmark.

2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c):

1. Riksdagen begär att regeringen antar de riktlinjer för IT-politiken som anförs i motionen.

2. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en strategi för att garantera ett finmaskigt bredbandsnät i huvudsak bestående av optisk fiber till ”nära hemmet”.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bilda ett statligt nätbolag som garanterar ett finmaskigt bredbandsnät till ”nära hemmet”.

2003/04:T549 av Agneta Lundberg m.fl. (s):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hela landet snarast måste få tillgång till teleföbindelser som klarar att överföra stora datamängder med hög hastighet.

2003/04:T560 av Johnny Gylling m.fl. (kd):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärpt tillsyn av konkurrensen på fast telefoni.

2003/04:T561 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en sammanhållen syn på utnyttjande av och villkor för privata och offentliga aktörers stamnätsföbindelser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningar för den elektroniska handeln vad gäller bl.a. behovet av lagstiftning som främjar digitala signaturer och kryptering.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvar för utveckling och förvaltning av nationella standarder för informationshantering.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens roll som föregångare i frågor om IT-säkerhet genom en tydlig säkerhetspolicy.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om äldres problem med tillgänglighet till Internet.

2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undvika specifik IT-lagstiftning och överreglering på IT-området (avsnitt 5.5.1 och 5.5.2).
17. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om förbättrad IT-säkerhet och brottsbekämpning i enlighet vad som anförs i motionen (avsnitt 5.5.5).
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om självreglering och Internet (avsnitt 5.5.8).

2003/04:N330 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av IT-satsningar i glesbygden.

2003/04:N339 av Margareta Andersson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbyggt bredbandsnät i Småland och Öland.

Motioner från allmänna motionstiden 2004

2004/05:T265 av Inger Lundberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning av hur tillgången på mobil telefoni skall tillgodoses också utanför de områden där människor är folkbokförda.

2004/05:T268 av Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till mobil-trådlös-kommunikation i hela Sverige.

2004/05:T285 av Erling Wälivaara m.fl. (kd):

Riksdagen beslutar att det analoga mobiltelenätet, NMT, inte släcks ned innan ett nytt digitalt mobilnät med samma geografiska täckning som det nuvarande NMT-nätet har byggts upp.

2004/05:T299 av Johan Löfstrand (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett nationellt kompetenscentrum för informationssäkerhet bör etableras i Linköping.

2004/05:T356 av Karl Gustav Abramsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mobiltelefoni.

2004/05:T358 av Eskil Erlandsson och Jan Andersson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Scanova (genom PTS) får ett tydligt ansvar att samordna in-tresseanmälningar från olika operatörer som vill bygga ut ADSL.

2004/05:T385 av Agneta Lundberg och Göran Norlander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunikationsmöjligheter med mobiltelefon från inlandet och glesbygden.

2004/05:T391 av Lennart Klockare och Karin Åström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om 3 G i glesbygden via NMT 450-nätets infrastruktur.

2004/05:T413 av Kenneth Lantz (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra att kommunerna ej skall bygga konkurrerande stadsnät där alternativ redan finns.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra sin hållning till att IT-politiken ej syftar till att kommuner skall ta steg upp i stadsnätens värdekedja och erbjuda tjänsteinnehåll.

2004/05:T459 av Johnny Gylling m.fl. (kd):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärpt tillsyn av konkurrensen på fast telefoni.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av en nationell IT-samordnare.

2004/05:T464 av Elizabeth Nyström m.fl. (m):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om digital infrastruktur.

2004/05:T466 av Christer Winbäck m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stärka IT-tillgängligheten för invandrare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om IT och tillväxt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningar för den elektroniska handeln vad gäller bl.a. behovet av lagstiftning som främjar digitala signaturer och kryptering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att främja användning av kryptering hos myndigheter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en sammanhållen syn på utnyttjande av och villkor för privata och offentliga aktörers stamnätsförbindelser.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvaret för bredbandsutbyggnaden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheterna till fungerande mobiltelefonitäckning i de glesast befolkade delarna av vårt land.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Konkurrensverket som övervakare.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om konkurrens inom mobiltelefonin.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om IT för äldre.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om IT för funktionshindrade.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om statens roll som föregångare i frågor om IT-säkerhet genom en tydlig säkerhetspolicy.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om IT-säkerhet och skydd mot informationsoperationer.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om näringslivets krav på sekretess vid rapportering om IT-incidenter.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att söka en internationell reglering av spam, mejlbombning m.m.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att stimulera forskning och kompetensutveckling.

2004/05:N254 av Yvonne Ångström m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om IT-kommunikationer.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om telefoni och mobiltelefon-täckning.

2004/05:N407 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av IT-satsningar i glesbygden.